

Konya’da Yıkılan Bir Eser: Nizamiye (Nalıncı Baba) Medresesi ve Türbesi

A Demolishedmonument in Konya: Nizamiye (Nalıncı Baba) Madrasa and Tomb

Doç. Dr. Ahmet YAVUZYILMAZ

Sorumlu Yazar/Corresponding Author

Doç. Dr. Ahmet YAVUZYILMAZ

Necmettin Erbakan Üniversitesi

Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü,
Konya, Türkiye

ORCID: [0000-0001-6214-3734](https://orcid.org/0000-0001-6214-3734)

e-mail: ayavuzyilmaz@erbakan.edu.tr

Başvuru/Submitted: 25.08.2025

Kabul/Accepted: 15.12.2025

Atf: Yavuzyılmaz, Ahmet, “Konya’da Yıkılan Bir Eser: Nizamiye (Nalıncı Baba) Medresesi ve Türbesi”, *Ortaçağ Araştırmaları Dergisi*, 8/2 (Aralık 2025): 974-1020.

Citation: Yavuzyılmaz, Ahmet, “A Demolishedmonument In Konya: Nizamiye (Nalıncı Baba) Madrasa And Tomb”, *Ortaçag Arastirmalari Dergisi*, 8/2 (December 2025): 974-1020.

Lisans/License:

Öz- Konya, Selçuklu hâkimiyetine girdikten ve akabinde başkent olduktan sonra şehirde başta cami ve mescitler olmak üzere han, hamam, türbe, zaviye ve hankâh gibi çok sayıda eser inşa edilmiştir. Selçukluların ilme verdikleri önemin bir göstergesi olarak, başkent Konya’nın yanı sıra Kayseri ve Sivas gibi diğer Selçuklu şehirlerinde de pek çok medrese yapılmıştır. Özellikle Konya medreseleri, Anadolu’nun en ileri düzeyde din eğitiminin verildiği müesseseler olarak dikkat çekmektedir. Bu medreselerin ününü duyan birçok âlim ve talebe, buldukları şehirlerden Selçuklu başkenti Konya’ya gelmiş ve böylece şehrin bir ilim ve irfan merkezi hâline gelmesini sağlamışlardır. Bu eserlerin birçoğu günümüze ulaşmamış olsa da kaynaklar ve arşiv vesikaları sayesinde isimlerini tespit edebilmekteyiz. Yıkılmış eserler arasında Konya Kalesi, Eflatun Mescidi, Konya Köşkü/Sarayı, Şeyh Şerafeddin Türbesi, Karamanoğlu İbrahim Bey İmareti, Altunapa (İplikçi) Medresesi, Pamukçular Medresesi, Ulvi Sultan Mescit ve Türbesi, Amber Reis Türbesi, Sultan Selim İmareti, Türbe (Kürkçü) Hamamı, Sultan Selim Muvakkithanesi ve Konya Bedesteni sayılabilir. Bu yapıların arasında yer alan ve bu makalenin de konusunu oluşturan Nizamiye Medresesi ve Türbesi günümüze ulaşmamış eserlerden birisidir. 1927 yılında yıktırılarak ortadan kaldırılan Nizamiye Medrese ve Türbesi’nden ise Konya müzelerinde bulunan taş ve çini eserler dışında hiçbir unsur günümüze intikal etmemiştir. Bu çalışmada, medrese ve türbenin mevcut kaynaklar ve arşiv vesikalarından hareketle tarihi, planı ve mimarisi hakkında bilgiler verilecek; ayrıca Konya müzelerinde teşhirde ve depolarda bulunan taş ve çini eserler tanıtılacaktır. Müzelerde yer alan bazı eserler daha önce çeşitli yayınlarda ele alınmış olsa da, yeni tespit edilen mimari parçalar ve çini eserler ilk defa bu çalışmada değerlendirilerek ilim dünyasının dikkatine sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler–Konya, Selçuklu, Nalıncı Baba Türbesi, Nalıncı Baba Medresesi, Nizamiye Medresesi, Çini.

Abstract – After Konya came under Seljuk rule and subsequently became the capital, numerous structures were constructed in the city, including mosques and masjids, as well as inns (hans), bathhouses (hamams), tombs dervish lodges (zaviyes), and khanqahs. As a testament to the importance the Seljuks placed on science, numerous madrasas were built in Konya, the capital, as well as in other Seljuk cities such as Kayseri and Sivas. The madrasas of Konya, in particular, stood out as institutions providing the most advanced religious education in Anatolia. Hearing of the reputation of these madrasas, many scholars and students migrated from their cities to Konya, the Seljuk capital, thus transforming the city into a center of knowledge and wisdom. While many of these structures have not survived to the present day, we can identify their names through sources and archival documents. Among the demolished structures can be listed as Konya Castle, Eflatun Mosque, Konya Kiosk/Palace, Tomb of Şeyh Şerafeddin, Karamanoğlu İbrahim Bey Soup Kitchen (imaret), Altunapa (İplikçi) Madrasa, Pamukçular Madrasa, Ulvi Sultan Masjid and Tomb, Amber Reis Tomb, Sultan Selim Soup Kitchen, Türbe (Kürkçü) Bath, Sultan Selim Clock Rooms and Konya Bedesten. The Nizamiye Madrasa and Tomb, which is the subject of this article, is one of these structures that have not survived to the present day. Apart from the stone and tile works currently kept in Konya Museums, no elements from the Nizamiye Madrasa and Tomb, which were demolished in 1927, have survived to the present day. In this study, information about the history, plan, and architecture of the madrasa and tomb will be given based on existing sources and archival sources. Additionally, stone and tile artifacts on display and in storage in Konya museums will be presented. While some of the artifacts in the museums have been previously discussed in various publications, newly identified architectural fragments and tile works will be evaluated and presented to the scholarly world for the first time in this study.

Keywords– Konya, Seljuk, Nalıncı Baba Tomb, Nalıncı Baba Madrasa, Nizamiyya Madrasa, Tile.

Yayın Tarihi	26 Aralık 2025
Hakem Sayısı	Ön İnceleme: İki İç Hakem (Editör-Yayın Kurulu Üyesi) İçerik İncelemesi: Üç Dış Hakem
Değerlendirme	Çift Taraflı Kör Hakemlik
Benzerlik Taraması	Yapıldı-İntihal.Net
Etik Bildirim	ortacagarastirmalaridergisi@gmail.com
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Herhangi bir fon, hibe veya başka bir destek alınmamıştır.
Telif Hakkı & Lisans	Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanır. https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.tr
Date of Publication	26 December 2025
Reviewers	Single Anonymized - Two Internal (Editor board member) Double Anonymized - Three External
Review Reports	Double-blind
Plagiarism Checks	Yes – İntihal.Net
Complaints	ortacagarastirmalaridergisi@gmail.com
Conflicts of Interest	The Author(s) declare(s) that there is no conflict of interest.
Grant Support	No funds, grants, or other support was received.
Copyright & License	Author(s) publishing with the journal retain(s) the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0. https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.tr

EXTENDED ABSTRACT

Konya, with a history dating back to the Neolithic period, is one of Anatolia's ancient cities, home to numerous civilizations. Turkish rule in the city began with the Seljuk conquest. Known as "Dârülmülk" during the Anatolian Seljuk period, Konya also rose to become the capital of the state. After the Seljuk conquest, the city was developed not only with mosques and masjids, but also with various architectural works such as madrasas, inns, bathhouses, zawiyas, and bridges. Foundations supported by statesmen, especially sultans, high-ranking officials, philanthropists, and wealthy individuals significantly encouraged this development. Following the decline and collapse of the Seljuk State, Konya came under the rule of the Karamanid Principality and the Ottoman Empire, respectively. The structures built during the Seljuk period were maintained and repaired in the following centuries, and new structures were also added to the city. However, over time, a significant portion of this architectural heritage was destroyed or completely lost due to neglect and neglect. One of the structures destroyed in Konya was the Nizamiyya Madrasa and Tomb, mentioned in numerous archival documents and described by Evliya Çelebi as Konya's most important madrasa. Demolished in 1927, nothing has survived from the Nizamiyya Madrasa and Tomb, apart from the stone and tile artifacts currently in Konya Museums. Not only are there pieces of tile sent from Konya to the Kütahya and Ankara museums, but also a tile sarcophagus inscription belonging to the tomb is located in the Berlin Museum of Islamic Art. This study will examine in detail, based on archival documents, the benefactor, apprentice, plan, and architectural features of the madrasa and tomb; the stone and tile artifacts held in national and international museums; as well as the madrasa's foundations, appointments, income, and expenditures. The fact that this structure is one of three built in Konya by the renowned Seljuk architect Kelük Usta enhances the madrasa's importance. Both historical sources

and sarcophagus inscriptions held in the Konya and Berlin Islamic Art Museums indicate that the benefactor was Nizameddin Ebü'l-Hasan Ali ibn İlalmış. While direct information regarding the Nizamiye Madrasa's plan and architecture is lacking, photographs taken before the tombs demolition reveal that it was a madrasa with an open courtyard. After Nizameddin Ebü'l-Hasan Ali ibn İlalmış's death, one of the madrasa's rooms was converted into a tomb. The square-plan tomb is covered with a brick dome. The main walls are constructed of stone and brick, and the exterior is coated with earth plaster. Entrance was provided by two doors, one in the middle of the east facade and one offset from the north corner of the west facade; however, the eastern door was closed at a later date. The front of the west door and the north-facing side surfaces are adorned with floral, geometric, and inscriptional decorations. Like many historical structures in Konya, the Nalncı Tomb was demolished and destroyed in the first half of the century. Aside from the stone and tile artifacts preserved in museums belonging to the tomb and madrasah, only a few photographs of the structure exist from the late 19th and early 20th centuries.

Both the photographs we possess and the tile and stone artifacts in the museums have provided us with information about the decorative program of the tomb and madrasa. Based on the information obtained and the photographs taken before the structure's demolition, it is suggested that the Nalncı Tomb should be rebuilt, just like the Şerafeddin Tomb and the Ulvi Sultan Mosque and Tomb in Konya. Therefore, this work by the renowned Seljuk architect Abdullah Oğlu Kelük will be renovated with its stone and tile decorations.

GİRİŞ

Konya'nın Selçuklu hakimiyetine girmesiyle birlikte başta sultan ve erkânı olmak üzere devletin çeşitli kademelerinde görevli devlet adamları, hayır sahipleri ve varlıklı kimseler tarafından yoğun bir imar faaliyeti başlamıştır. Başta cami ve mescit olmak üzere, medrese, türbe, tekke, zaviye, hamam, sarnıç, çeşme, sebil, buzhane gibi çok sayıda eser vücuda getirdikleri gerek günümüze ulaşan eserlerden gerekse de vakfiyeler, arşiv vesikaları, dönemin kaynaklarından anlaşılmaktadır. Tarihi süreç içerisinde bu toprakları vatan kılanların hatıralarını ne yazık ki bakımsızlık, ihmaller ve bilinçsizce tahribatlar yüzünden yıkılmış-yıkılmıştır. 20. yüzyıl başlarına kadar varlığını eski fotoğraflardan bildiğimiz birçok eser imar çalışmaları neticesinde ortadan kaldırılmıştır. Bunlar içerisinde Konya Kalesi, Eflatun Mescidi (1921), Konya Köşkü, Şeyh Şerafeddin Türbesi (1925), Karamanoğlu İbrahim Bey İmareti, Altunapa (İplikçi) Medresesi, Pamukçular Medresesi, Furuşan Medresesi, Ulvi Sultan Mescit ve Türbesi (1924), Amber Reis Türbesi (1927), Sultan Selim İmareti, Türbe (Kürkçü) Hamamı (1955), Sultan Selim Muvakkithanesi, Konya Bedesteni yıkılan eserlerden birkaçıdır¹. 19. yüzyıl ile 20. yüzyıl başlarında Konya'ya gelen birçok batılı seyyah tutmuş oldukları notlar, çektikleri fotoğraflar ve yaptıkları gravürler ile şehrin fiziki durumu hakkında ayrıntılı bilgiler verirler.

Konya'ya erken tarihlerde gelen Feldmareşal Helmuth Von Moltke 3 Kasım 1838 tarihinde yazdığı mektubunda harap bir şehir olarak gördüğü Konya'nın insan eliyle tahrip edildiğini, şehirdeki birçok caminin harabe halde olduğunu yazar.² Fransız gezgin ve şarkiyatçı Clement Huart, 28 Mayıs 1891-1 Haziran 1891 tarihleri arasında kaldığı Konya'da antik ve Türk dönemi ait eserleri incelemiş, kitabelerini okuyarak kayıt altına almıştır. Huart, Konya Hükümet Konağının yıkılan Konya surlarının taşları ile yapılmış bir bina olduğundan bahseder.³ 1898 yılında Konya'ya gelen Fransız diplomat Rodolf von Lindau bir diğer seyyahdır. Alman hükümetinin Bağdat Demiryolu projesini tanıtmak amacıyla Türkiye'ye gönderilen Paul Lindau ile gerçekleştirdiği seyahatte Bursa, İzmir ve Konya'yı gezen Ferdinand Lindau, gözlemlerini 1899'da yayımlanan *Zwei Reisen* adlı eserinde aktarmıştır. Lindau, Konya'daki Selçuklu yapılarının durumunu değerlendirirken, hükümet konağının görkemli bir yapı olmamakla birlikte muhteşem bir Selçuklu sarayının kalıntılarından kaygısızca sökülerek yapılmış, çirkin ve kışla görünümünde bir taş bina olduğunu belirtir. Şehirdeki Selçuklu eserlerinin kendisinde büyük bir etki bıraktığını vurgulayan Lindau, bu yapıların devasa ve görkemli olmakla birlikte son derece kötü durumda bulunduğunu ifade eder. Sırçalı Medrese'yi de aynı ustalıklı işçiliğe sahip fakat zamanın acımasız tahribatına maruz kalmış önemli bir yapı olarak nitelendiren Lindau, ayrıca Konya sokaklarının her iki yanında görülen büyük çukurların yeni hükümet konağı ve diğer bazı binaların yapımında kullanılmak üzere taşları sökülerek şehir suru kulelerinden geriye kalan boşluklar olduğunu aktararak dönemin tahribatını gözler önüne sermektedir.⁴ 1929 yılında Konya'ya gelen Amerika Newyork Üniversitesi Güzel Sanatlar Bölümü Öğretim Üyesi Dr. Rudolf Meyer Riefstahl “ne yazık ki Türkler kendi Medeniyetlerini ispat eden güzel sanatlar eserlerini kendileri yıkıyorlar” şeklindeki ifadesi ile eski eserlerde yapılan tahribatı açık bir şekilde ortaya koymaktadır⁵. Süheyl Ünver ise bir yazısında, 19. yüzyılın sonlarında Konya'da meydana gelen tahribatı değerlendirirken, 1897 yılına atıfla şehirlerin sanki düşman eline geçmiş gibi idarecilerin bilgisizlikleri ve kültürsüzlükleri nedeniyle tahribine göz yumulduğunu belirtir. Ünver, Konya'da yapılanları acı ve panoramik bir şekilde ortaya koyduğunu ifade eder ve bu anlayışsızlığın yalnızca geçmişte değil, bugün de Konya'da ve Türkiye'nin birçok şehrinde devam ettiğini vurgular. Ayrıca dünyada tarihsiz memleketlerin kendilerine tarih uydurmakla meşgul olduğunu, oysa bizim kendi tarihî mirasımızı söktüğümüzü belirterek bu durumun acı sonuçlar doğurduğuna dikkat çeker.⁶ İbrahim Hakkı Konyalı, Konya'da bulunan ve 1285/1868 yılında yeniden yapılan Kapı (İhyaiyye) Camii'nin Konya Kalesinin

¹Mehmet Önder, “Son Yüzyıl İçerisinde Konya'da Yıkılan Selçuklu Eserleri”, içinde *Prof. Dr. Yılmaz Önge Armağanı*, (Konya: Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Merkezi, 1993), 169-178; Mustafa Yıldırım, *Konya'da Kaybolan Türk İslam Eserleri* (Konya: Palet Yayınları, 2015).

² Helmuth Von Moltke, *Moltke'nin Türkiye Mektupları*, çev. Hayrullah Örs (İstanbul: Remzi Kitabevi, 2017), 89

³ Clement Huart, *Mevleviler Beldesi Konya*, çev. Nezih Uzel (İstanbul: Tercüman Yayınları, 1978), 102.

⁴ İlhan Pınar, *Alman Gezginlerin Gözüyle 19. yüzyıl Anadolu Şehirleri: Manisa, Edirne, Kütahya, Ankara, İstanbul, Trabzon, Antalya, Diyarbakır, Konya, İzmir* (İzmir: Akademi Kitabevi, 1998), 148, 151

⁵ Önder, “Son Yüzyıl,” 170.

⁶Süheyl Ünver, “Yetmiş Yıl Önce, Konya”. *Belleten* 31, S. 121 (1967), 201-202

duvarlarında sökülün taşlardan yapıldığını söyler⁷. Seyyahların vermiş olduğu bu bilgiler Konya şehrindeki eski eser tahribatını ortaya koyması açısından son derece önemlidir.

1. NİZAMİYE MEDRESESİ VE TÜRBESİ⁸

1.1.Adı

Medresenin adı çeşitli yayınlarda ve arşiv vesikalarında Nalıncı Medresesi⁹, Nalıncı Baba Medresesi, Nizamiye Medresesi¹⁰, Medrese-i Nizamiye¹¹, Nizâmeddîn Medresesi¹² ve Nalıncı Baba Tekkesi¹³ olarak geçmektedir (Fotoğraf 1). Osmanlı Sultanı III. Murad döneminden itibaren tutulan kayıtlarda medrese Nalıncı adıyla anılmakta olup, bu adın medresede aynı isimle müderrislik yapan bir kişiden kaynaklandığı düşünülmektedir.¹⁴ Mehmet Akif Erdoğan, medresenin Selçuklu veziri Nizâmülmülk'e atfedilmesi sebebiyle Nizamiye olarak adlandırıldığını ileri sürer.¹⁵ Mehmet Önder ise yapıların bir dönem Nalıncı Tekkesi olarak kullanılması nedeniyle türbenin Nalıncı Baba Türbesi şeklinde adlandırıldığını belirtir¹⁶; aynı yazar eserinin başka bir bölümünde, medresenin Nalıncı Türbesi yakınında bulunması dolayısıyla Nizamiye Medresesi olarak isimlendirildiğini de ifade eder.¹⁷ Arşiv belgeleri ve banisine ait çinili mezar taşları birlikte değerlendirildiğinde, yapı grubunun Nizamiye adıyla anılmasının daha isabetli olduğu kanaatine varılmaktadır.

⁷ İbrahim Hakkı Konyalı, *Abideleri ve Kitabeleri ile Konya Tarihi* (Konya: Yeni Kitap Basımevi, 1964), 426-431.

⁸ Konya Müzelerinde bulunan Nizamiye Medresesi ve Türbesine ait eserlerin çalışılmasına izin veren Konya Müze Müdürü Ömer Faruk Türkan, Müze Uzmanları Mehmet Ali Çelebi, Mustafa Burak Ermiş ve İsmail Büyükbardakçı'ya; yapıya ait kitabeleri okuyan Dr. Öğr. Üyesi Sami Naddah'a, çizimleri yapan Uzman Arkeolog Halil İbrahim Kunt'a, çeşitli fotoğrafların ve haritaların temin edilmesinde yardımlarını gördüğüm Uzman Sanat Tarihçi Şengül Kolay'a teşekkürü bir borç bilirim.

⁹ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), Ali Emiri Mahmud I (AE. SMHD.I), Dosya No: 134, Gömlek No: 9912, Tarih: 29 Zilhicce 1158/22 Ocak 1746; Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), Cevdet Maarif (C.MF.), Dosya No: 93, Gömlek No: 4605, Tarih: 29 Cemazeyilahir 1211/30 Aralık 1796; Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), Cevdet Maarif (C.MF.), Dosya No: 55, Gömlek No: 2730, Tarih: 29 Recep 1211/28 Ocak 1797; Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), Cevdet Maarif (C.MF.), Dosya No: 19, Gömlek No: 920, Tarih: 9 Şaban 1195/31 Temmuz 1781; Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), Cevdet Maarif (C.MF.), Dosya No: 29, Gömlek No: 1405, Tarih: 05 Safer 1217/7 Haziran 1802; Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), Cevdet Maarif (C.MF.), Dosya No: 68, Gömlek No: 3384, Tarih: 15 Cemazeyilevvel 1239/17 Ocak 1824.

¹⁰ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), İbnülemin Vakıf (İE.EV.) Dosya No: 1, Gömlek No: 56, Tarih: 16. Safer 956/16 Mart 1549; Tuncer Baykara, *Türkiye Selçukluları Devrinde Konya* (Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1985), 61, 88; Ayşe Güngören, "12 Numaralı Konya Şer'iyet Sicili (1074-1075 / 1663-1664) Değerlendirme ve Transkripsiyon," Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi (Selçuk Üniversitesi, 2020), 404; Leyla Özpolat ve İzzet Sak, *1 Numaralı Konya Kadı Sicili (970-1019/1563-1610) (Transkripsiyon ve Dizin)* (Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi Yayınları, 2017), 328, 615. Karamanoğlu İbrahim Bey'in 1463 tarihli vakfiyesinde medresenin adı geçer. (Emre Madran, "Ariflerin Menkıbelerinde Geçen Yapı İsimleri Üzerine Bir Deneme". *Vakıflar Dergisi*, S. 10, (2006): 184. Ayrıca Konya Evkaf Müdürlüğü 3. Defterin 92. Sayfasında yer alan berat ve suret muhasebe kayıtlarında "Medine-i Konya'da vaki Nalıncı demekle meşhur nizamiye medresesi vakfının vazife-i muayyene ile ba şartı tedris rubu ve rubudan sülüs hisse buk'adarlık ve üç rubu hisse tevliyet cihetlerine mutasarrıf olan Esseyit Hafız Veled Ebubekir fevt ve oğlu Ebubekirin ademi ehliyetinden Esseyit İsmail bin Mehmede tevcihi tarihi 8 Safer 1271" şeklinde geçmektedir" Yusuf Akyurt, *Resimli Türk Âbideleri 3* (Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2024), 93a.

¹¹ Ferudun Nafiz Uzluk, *Fatih Devri'nde Karaman Eyalet Vakıfları Fihristi; Tapu ve Kadastro Umum Müdürlüğü Arşiv Defterleri* (Ankara: Vakıflar Umum Müdürlüğü Neşriyatı, 1958), 17.

¹² Ayşe Yürekli Tutar ve İzzet Sak, *Konya Kadı Sicili (1083-1083 / 1672-1673) Defter 16* (Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi Yayınları, 2018), 305; İzzet Sak, *Konya Kadı Sicili (1102-1103/1691-1692) Defter 37* (Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi Yayınları, 2015), 285.

¹³ Mehmet Önder, *Mevlâna Şehri Konya* (Ankara: Güven Matbaası, 1971), 178.

¹⁴ Konyalı, *Abideleri ve Kitabeleri ile Konya Tarihi*, 886; Metin Sözen, *Anadolu Medreseleri Selçuklular ve Beylikler Devri II* (İstanbul: İTÜ Mimarlık Fakültesi, 1972), 196; Ahmet Gül, *Osmanlı Medreselerinde Eğitim-Öğretim ve Bunlar Arasında Dâru'l-Hadislerin Yeri* (Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1997), 18.

¹⁵ M. Akif Erdoğan, "Onbeşinci Yüzyıl Sonlarına Kadar Konya Medreseleri", *Yeni İpek Yolu: Konya Ticaret Odası Dergisi*, S. 1, (1998): 37

¹⁶ Önder, *Mevlâna Şehri*, 178.

¹⁷ Mehmet Önder, *Konya Maarifi Tarihi* (Konya: Ülkü Basımevi, 1952), 13.

1.2.Yeri

Nizamiye Medrese ve türbesi Konya il Merkezinde, Alaeddin Tepesinin doğusunda, Kürkçü Mahallesi¹⁸, şimdiki İş Bankası Alaeddin şubesi (Yusuf Şar Konağı/Eski Belediye Binası) ile İnhisarlar (Tekel) İdare binasının arasında bulunmaktaydı (Çizim 1).¹⁹ Türbe Meram ilçesi, 8 mahallede, 18 pafta, 262 ada ve 6 parselde kayıtlıdır (Çizim 2-3). 1923 yılında basılan “*Konya ve Rehberi*” isimli eserde yapının *Rehber-i Hürriyet İbtidasının arkasında olduğunu*, Yusuf Akyurt Alaeddin Tepesinin karşısında, eski belediye binasının bitişiğinde, Hükümet Caddesinde olduğunu yazar (Fotoğraf 2).²⁰ Mahmut Sural, yapının bugünkü Ziraat Bankasının yerinde olduğunu ve bu medreseye Kavafhâne Medresesi denildiğini ifade etse de bu bilginin doğru olmadığı türbeye ait eski fotoğraflardan yapının önüne eklenen ve sonraki yıllarda Milli kütüphane olarak da kullanılan Rehberi Hürriyet Mektebi'nin bulunduğu eski fotoğraflardan anlaşılmaktadır.²¹

1.3. Banisi

Medrese ve türbenin banisi hakkında çeşitli araştırmacılar farklı görüşler ileri sürmüştür. Halil Edhem²² ve Yusuf Akyurt medrese ile türbenin banisini Sahip Ata Fahreddin Ali²³; M. Fert-M. Mesut ise türbenin Sahip Ata Fahreddin Ali, medresenin ise Mahmut Vezir oğlu Nizamettin Ahmet tarafından²⁴; Mehmed Önder ise türbenin Selçuklu Sultanı I. İzzeddin Keykavus zamanında naib-i arz olan Nizameddin Ahmed, medresenin Nizameddin Ali tarafından yaptırıldığını²⁵; Zeki Sönmez türbenin Nizameddin Ali tarafından yaptırıldığını yazar²⁶. III. Murad dönemi tahrir defterinde geçen “*Vakf-i medrese-i Emir Nizamüddin b. Hasan Ali b. İlalmiş b. İdris, bi tarihi sene hamsi ve selâsin ve sitte mie*”²⁷ şeklindeki ibareden medresenin 635/1237 yılında Nizameddin Ebül Hasan Ali ibn-i İlalmiş İbn-i İdris tarafından yaptırıldığı yazılıdır.²⁸ Tahrir defterinde geçen bilgiler bize hem medresenin banisi hem de inşa tarihi hakkında bilgi veren en önemli belgedir. Bu belge sayesinde medresenin yukarıda ifade edilen ve birçok yayında Sahip Ata Fahreddin Ali ile ilişkilendirilen bir eser olmadığını da ortaya koymaktadır. Ayrıca ileride bahsedeceğimiz türbe içerisinde vaktiyle bulunan çinili sandukanın baş ve ayak bölümlerindeki yazılı çini panolarda geçen ifadelerde bu bilgiyi doğrulamaktadır. Tahrir defterinde adı geçen ve hakkında çok fazla bilgi bulunmayan Emir Nizameddin 654/1256 yılında Selçuklu Sultanı II. İzzeddin Keykavus'un Sultan Han bozgunundan sonra Konya'dan çekilmesinden sonra, Konya'ya gelerek kenti düzene sokan bir kişi olduğundan kaynaklar bahseder²⁹. Halktan topladığı paraları Moğol kumandanı Baycu'ya vererek şehri tahrir

¹⁸ Özer Ergenç, Özer. *XVI. Yüzyılda Ankara ve Konya* (Ankara: Ankara Enstitüsü Vakfı Yayınları, 1995), 43.

¹⁹ Konyalı, *Abideleri ve Kitabeleri ile Konya Tarihi*, 884; Sözen. *Anadolu Medreseleri*, 196; Önder, *Mevlâna Şehri Konya*, 177; Zeki Atçeken, *Konya'daki Selçuklu Yapılarının Osmanlı Devri'nde Bakımı ve Kullanılması* (Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1998), 236; Yıldırım, *Konya'da Kaybolan*, 131; Önder, “Son Yüzyıl,” 171.

²⁰ Akyurt, *Resimli Türk Âbideleri* 3, 93a.

²¹ Mahmut Sural, “50 Yıl Önceden Bu Yana Her Yönüyle Konya”, *Yeni Konya*, (19 Eylül 1975): 3.

²² Kemal Göde, *Halil Edhem (Eldem) ve Kayseri Şehri (Selçuklu Tarihi'nden Bir Bölüm)* (Kayseri: Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, 2011), 80.

²³ Akyurt, Yusuf. “Mimarî Zühullere Karşı Cevap”, *Konya Halkevi Dergisi* 7, (Mart 1937): 445.

²⁴ Mehmet Ferit ve M. Mesut, *Selçuklu Veziri Sahip Ata ile Oğullarının Hayat ve Eserleri* (İstanbul: Konya Halkevi Neşriyatı, 1934), 75.

²⁵ Önder, *Konya Maarifi*, 13; Önder, *Mevlâna Şehri*, 178.

²⁶ Zeki Sönmez, *Başlangıcından 16. Yüzyıla Kadar Anadolu Türk-İslam Mimarisinde Sanatçılar* Ankara: Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1995), 271.

²⁷ Konyalı, *Abideleri ve Kitabeleri*, 885.

²⁸ Sözen, *Anadolu Medreseleri*, 196; Cahit Baltacı, *XV-XVI. Yüzyıllarda Osmanlı Medreseleri I* (İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2005), 291; Zafar Bayburtluoğlu, *Anadolu'da Selçuklu Dönemi Yapı Sanatçıları* (Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları, 1993), 130-131; Ergenç, *XVI. Yüzyılda*, 43; Haşim Karpuz, “Konya'nın Selçuklu Kent Dokusu ve Son Yıllarda Yok Olan Anıtlar” içinde *Uluslararası, Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Kongresi I, (Konya, 11-13 Ekim 2000)*, ed. Osman Eravşar, (Konya: Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Merkezi, 2001), 5; Şerare Yetkin, *Anadolu'da Türk Çini Sanatının Gelişimi* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1986), 186-188; Önder, “Son Yüzyıl İçerisinde”, 171.

²⁹ Claude Cahen, *Osmanlılardan Önce Anadolu*, çev. Erol Üyepazarıcı (İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2002), 241; İbn Bibi El-Hüseyin b. Muhammed b. Ali Ca'feri er-Rugadi. *El-Evâmirü'l-Alâ'iyye fi'l-Umûri'l-Alâ'iyye Selçukname II*, çev. M. Öztürk (Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2020), 577

edilmekten kurtarmıştır.³⁰ Dönemin bir diğer kaynağı olan Anonim Selçukname’de ise Nizameddin Ebü’l-Hasan ibn-i İlmüş İbn-i İdris’in Konya şehrinin Baycu tarafından tahrip edilmesini engellemek için dört katır yük ağırlığında altın ve mücevher karşılığında şehri tahribattan kurtardığından bahseder.³¹ Ayrıca Emir Nizameddinin üstâdü’-d-dâr (saray kahyası) görevinde bulunmuştur.³²

1.4.Mimarı

Medrese ve türbenin mimarı günümüzde İnce Minareli Medrese Taş ve Ahşap Eserler Müzesinde bulunan 905 envanter numarada kayıtlı olan taş parçası üzerinde sülüs hatla yazılmış kitabesine göre “*Amel-i Kelük bin Abdullah*”dır.³³ Kelük usta Konya’da adının yazılı olduğu iki eseri daha bulunmaktadır. Baniliğini Sahip Ata Fahreddin Ali’nin üstlendiği yapılardan biri Larende Caddesi üzerinde Konya Dış surunun Larende Kapısının karşısında bulunan cami, türbe, hankâh ve hamamdan oluşan Sahip Ata Külliyesi³⁴, diğeri ise Alaeddin Tepesinin batısında bulunan İnce Minareli Medresedir.³⁵ Bazı yayınlarda Konya’da Felekabad Köşkü’nünde mimarı olduğu yönünde bilgiler bulunmakta ise de bunu doğrulayacak elde yeteri kadar bir veri bulunmamaktadır.³⁶ Mimar Kelük’un Konya’daki üç eserinde, kitabelerin yazılış biçimleri bakımından birbirinden farklılıklar bulunmaktadır. Sahip Ata Camii’nde taçkapının batı yan kanadında bulunan mukarnas kavsaralı sebil nişinin köşelerinde karşılık yerleştirilmiş dairevi madalyonlar içine iki parça halinde işlenmişken³⁷; İnce Minareli Medresede ise taçkapının basık kavsarasının köşelerinde, yarım daire formu kabartmanın iki yanındaki dairevi madalyonlar içerisine benzer şekilde yazılmıştır³⁸. Nalıncı Türbesi’nde ise diğer iki yapıdan farklı olarak dikdörtgen bir çerçeve ile sınırlandırılmış bir pano içerisine işlenmiştir.³⁹ Her üç yapı dikkate alındığında Kelük B. Abdullah’ın⁴⁰ yaklaşık 30-40 yıllık süre içerisinde yapı inşa ettiği düşünülebilir.⁴¹

³⁰ Konyalı, *Abideleri ve Kitabeleri*, 885; Gül, *Osmanlı Medreselerinde*, 18; Osman Turan, Osman. *Türkiye Selçukluları Hakkında Resmi Vesikalar Metin, Tercüme ve Araştırmalar* (Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1958), 68-69; Osman Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye* (İstanbul: Turan Neşriyat Yurdu Yayınları, 1971), 481-482.

³¹ “...Bâyçü, Konya yakınlarına geldi ve şehri harap etmek için yemin etti. Nizâmeddin değeri dört araba yükü kırmızı altına denk olan dört katır yükü meblağ ile Konya’ya Bâycü’dan satın aldı. Bâycü’ya Konya Kalesinin burçlarını yıkma sözü verilerek geri dönmeye sağlandı. Bâycü Bâlâ vilayetine gitti. Hâzin (Hazineci) Nizâmeddin, Atabek Arslan Doğmuş ve Pervane Hurşid gibi emirler toplanarak Burğuluya gittiler. Sultan Rükneddin’i Konya’ya getirerek 16 Safer 654/15 Mart 1256 Pazartesi günü tahta oturtular”. Bkz. *Tarih-i Âl-i Selçuk (Anonim Selçuknâme)*, terc. Halil İbrahim Gök-Fahrettin Çoşguner (Ankara: Atif Yayınları, 2014), 46; *Anadolu Selçukluları Devleti Tarihi III*, çev. Feridun Nafiz Uzluk (Ankara: Örnek Matbaası, 1952), 35; Yazıcızâde Ali, *Tevârih-i Âl-i Selçuk (Oğuznâme-Selçuklu Tarihi)*, haz. Abdullah Bakır (İstanbul: Çamlıca Yayınları, 2017), 618; İbn Bib.i, *El-Evâmirü’l Alâ’iyye*, 20, 577; Erdoğan Merçil, “Tuzgu Kelimesi ve Selçuklu Devrinde Kullanılışı”, *Türklük Araştırmaları Dergisi* 12, (2002): 75.

³² İbn Bibi, *El-Evâmirü’l Alâ’iyye*, 530.

³³ J.H. Löytved, *Konia Inschtiften Der Seldschukischen Bauten* (Berlin: Lius Springer, 1907), 33; Leo Aryeh Mayer, *Islamic Architects and Their Works* (Genevre: Albert Kundig, 1956), 78; Önder, *Mevlâna Şehri Konya*, 178; Bayburtluoğlu, *Anadolu’da Selçuklu Dönemi*, 130; Sönmez, *Başlangıcından 16. Yüzyıla Kadar*, 270-272.

³⁴ Clement Huart, *Épigraphie Arabe d’Asie Mineure* (Paris: Paul Lemaire, 1895), 76; Sönmez, *Başlangıcından 16. Yüzyıla*, 270.

³⁵ Huart *Épigraphie Arabe*, 44-45, 55-61; Semra Ögel, *Anadolu Selçuklularının Taş Tezyinatı* (Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1966), 150-151; Sönmez, *Başlangıcından 16. Yüzyıla*, 270.

³⁶ B. O. Celal, “Mimar Kelük bin Abdullah”, *Mimar*, S. 6 (1932): 181-182; Friedrich Sarre, *Konya Köşkü*, çev. Şehabettin Uzluk (Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1967), 96; Şahabettin Uzluk, “Felekâbât Sarayı Konya’nın Neresinde İdi, Kim İnşa Ettirdi, Çatısını Hangi Mimar Çattı?”, *TTK Bildiriler (Ankara 25-29 Eylül 1970)*, 7/1, (Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1972), 380-381; O. Cezmi Tuncer, “Mimar Kölük ve Kalüyân”, *Vakıflar Dergisi*, S. 19 (1985): 109; O. Cezmi Tuncer, *Anadolu Selçuklu Mimarisi ve Moğollar* (Ankara: Vakıflar Bankası, 1986), 44-45.

³⁷ Bayburtluoğlu, *Anadolu’da Selçuklu*, 132-134.

³⁸ Bayburtluoğlu, *Anadolu’da Selçuklu*, 114-116.

³⁹ Bayburtluoğlu, *Anadolu’da Selçuklu*, 130.

⁴⁰ Tuncer, *Anadolu Selçuklu*, 109, 111; Tuncer, “Mimar Kölük,” 109-111.

⁴¹ Şehabettin Uzluk, *Kelük bin Abdullah*, Konya: Babalık Basımevi, 1935; Yaşar Erdemir, *İnce Minareli Medrese* (Konya: Konya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, 2015); Tuncer, “Mimar Kölük,” 109-118; Tuncer, *Anadolu Selçuklu*, 10-11, 44-46; P. Blessing, *Moğol Fethinden Sonra Anadolu’nun Yeniden İnşası, Rum Diyarında İslamî Mimari, 1240-1330*, çev. M. Özkılıç (İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları, 2018), 80-85; B. Brend, “The Patronage of Fahr ad-dîn ‘Ali Ibn al-Husain and the Work of Kalük Ibn ‘Abd Allâh in the Development of the Decoration of Portals in Thirteenth Century Anatolia”, *Kunst des Orients*, S. 1-2 (1975): 160-186; Sönmez, *Başlangıcından 16. Yüzyıla*, 270-281

1.5.Tarihçesi

Medrese ve türbenin günümüze ulaşan inşa tarihi gösteren bir kitabesi olmamasına rağmen araştırmacılar tarafından farklı tarihlendirmeler yapılmıştır. İbrahim Hakkı Konyalı⁴², Cahit Baltacı⁴³ ve Metin Sözen medresenin 635/1237 yılında⁴⁴, Yusuf Akyurt 660/1262-685/1286 tarihinde yapıldığını⁴⁵; Michael Meinecke⁴⁶ ile Zeki Sönmez 1250-1270⁴⁷, Yusuf Akyurt ise 660/1262 – 685/1286⁴⁸ yılları arasında yaptırılmış olabileceğini ileri sürer. Ancak III. Murad dönemi Konya Tahrir defterinde geçen “*Vakf-i medrese-i Emir Nizamüddin b. Hasan Ali b. İlalmiş b. İdris, bi tarihi sene hamsi ve selâsîn ve sitte mie*” şeklindeki ibareden medresenin 635/1237 yılında Nizameddin Ebü'l-Hasan Ali ibn-i İlalmiş İbn-i İdris tarafından yaptırıldığı yazılıdır.⁴⁹ Bu bilgilerden hareketle medresenin 635/1237 tarihinde yapıldığını türbenin ise Nizameddin Ebü'l-Hasan Ali ibn-i İlalmiş İbn-i İdris'in vefatından sonra medresenin bir odasının türbeye dönüştürülmüş olabileceği akla yatkın gelmektedir.

Kuruluşundan 20. yüzyıl başlarına kadar eğitim faaliyetine devam eden medrese ne yazık ki Konya'daki birçok tarihi eser gibi yıkılarak ortadan kaldırılan eserlerimizden birisidir. 19. yüzyıl ve 20. yüzyıl başlarında çekilen fotoğraflarda türbe ile medresenin bir bölümünün sağlam olduğu anlaşılmaktadır (Fotoğraf 3). 25 Ağustos 1927 yılında Konya Belediyesi tarafından yol genişletme bahanesiyle Nalınca Türbesi yıkılarak ortadan kaldırılmış, çinileri ise Konya Müzesine nakledilmiştir.⁵⁰ Eserin yıkılışı ile ilgili olarak araştırmacılar farklı tarihler ileri sürse de bunların doğruyu yansıtmadığı elimizdeki eski fotoğraflardan ve müzeye nakledilen çinilerin envanter defterine kayıt tarihlerinden anlaşılmaktadır. Selçuk Es⁵¹ ve Mehmet Ali Uz türbenin 1924 yılında yıkıldığını⁵²; Selçuk Es, medresenin 1925, Abdullah Uzun medresenin 1927 yılında⁵³, Zeki Atçeken medresenin 1931 yılında yıkıldığını söyler.⁵⁴

Feridun Nafiz Uzluk, Yeni Konya gazetesinde yayımlanan yazısında Nalınca Türbesi'nin 1927 yılına kadar ayakta kaldığını belirtir ve türbenin uzun yıllar kumandanlık yaptıktan sonra milletvekilliği ile ödüllendirilen Fahreddin Altay Paşa tarafından gece yarısı kazmaların amansız vuruşlarıyla yıkıldığını aktarır; Uzluk'un ifadesiyle, asırların solduramadığı çinilerin parça parça edildiğini vurgular. Bu anlatım, dönemin kültürel miras bilincinin eksikliğini ve yapılan tahribatın boyutunu gözler önüne sermektedir.⁵⁵

Selçuk Es, türbenin mimarisi ve yıkılışına dair bilgi verirken, bugünkü Belediye Sarayı'nın güneydoğusunda, alt kısmı taş, üzeri tuğla malzemeden inşa edilmiş ve tek kubbeli bir yapı olarak yer aldığını belirtir. Es'e göre bu bina 1927 yılında yıktırılmış, bazı kalıntıları ise müzeye taşınmıştır. Ayrıca Selçuk, yapının mimarının Abdullah oğlu Kelük olduğunu ve türbede, Nizamiye Medresesi'ni yaptıran Nüzamüddin Ahmed'in gömülü bulunduğunu ifade ederek, yapının Selçuklu devri eserlerinden olduğunu vurgular.⁵⁶ Mehmet Önder, Nizamiye Medrese ve Türbesi'nin 1927-1928 yılına

⁴² Konyalı, *Abideleri ve Kitabeleri*, 885.

⁴³ Baltacı, *XV-XVI. Yüzyıllarda*, 292.

⁴⁴ Sözen, *Anadolu Medreseleri*, 196

⁴⁵ Akyurt, *Resimli Türk Abideleri 3*, 93a.

⁴⁶ Michael Meinecke, *Fayencedekorasyon seldschukischer Sakralbauten in Kleinasien I-II* (Tübingen: Verlag E. Wasmuth, 1976), 300.

⁴⁷ Sönmez, *Başlangıcından*, 270.

⁴⁸ Akyurt, *Resimli Türk Abideleri 3*, 93a.

⁴⁹ Konyalı, *Abideleri ve Kitabeleri*, 885.

⁵⁰ Akyurt, *Resimli Türk Abideleri 3*, 93b.

⁵¹ Caner Arabacı, *Osmanlı Dönemi Konya Medreseleri (1900-1924)* (Konya: Konya Ticaret Odası, 2017), 190

⁵² Mehmed Muhlis ve Diğerleri, *Konya ve Rehberi (1339/1923)*. çev. M.A. Uz. Konya: Konya Aydınlar Ocağı Yayını, 1997), 81.

⁵³ Abdullah Uzun, “Konya’da Yıkılan Selçuklu ve Osmanlı Eserleri”, *Yeni İpek Yolu: Konya Ticaret Odası Dergisi*, S. 2 (1999): 82.

⁵⁴ Zeki Atçeken, “Konya Şer’iyye Sicil Kayıtlarına Göre Konya Selçuklu Medreselerinde Osmanlılar Zamanında Görev Yapan Müderrisler”, *Yeni İpek Yolu: Konya Ticaret Odası Dergisi*, S.1 (1998): 57

⁵⁵ Feridun Nafiz Uzluk, “Konya Abideleri Nasıl Yıkıldı”, *Yeni Konya* (Kasım 1951), 2.

⁵⁶ Bkz. Selçuk Es, Fahreddin Paşa’yı konu alan 16 Kasım 1974 tarihli yazısında türbenin yıkılışını şu cümlelerle anlatır: “*Teke Başmüdürlüğü ile Hayat Apartmanı arasındaki geniş Alaeddin Bulvarı, Belediye tarafından açtırmaya başlanmıştır. Fakat bu türbe ortada kaldığından caddeye ters düşmekte idi. Belediye, binanın yıktırılmasına cesaret edemiyordu. Bina olduğu gibi orta yerde bırakılarak caddeyin açılması devam ediyordu. Birgün Paşa oradan geçerken durumu yakından görmüş. O akşam Belediye temizlik işçilerinden ve askeri birlikten meydana getirilen grup vasıtası ile sabaha kadar türbe*

kadar sağlam olduğunu, aynı yıl içerisinde (25 Ağustos 1927) Konya Belediyesi tarafından cadde açmak bahanesiyle yıktırıldığını, yapıdan geriye kalan birkaç mimari parçanın Konya müzesine kaldırıldığını söyler.⁵⁷ İbrahim Hakkı Konyalı, 1964 yılında yayınlanan eserinde “*ayakta kalan muhteşem kubbesi ile şimal batı tarafındaki tak kapısının 13 sene evvel yıkıldığını ben gördüm. Şimdi tak kapısının ve kitabesinin bazı kısımları ile kemeri Konya müzesine kaldırılmıştır*”.⁵⁸ Cahit Baltacı ise kubbeli bölümün 1944’te, diğer bakiyelerin ise 1961 yılında yıktırıldığını söylese de bu bilginin doğru olmadığı yapının gerek eski fotoğraflarından gerekse de müzelerde bulunan eserlerin envanter fişlerindeki kayıt tarihlerinden anlaşılmaktadır.⁵⁹ Bir dönem Milli Kütüphane olarak kullanılan yapının yerine günümüzdeki Tekel Binası yapılmıştır.⁶⁰

1.6.Arşiv Vesikalarına Göre Nizamiye Medresesinin Vakıfları ve Görevlileri

Fatih devrine ait Konya Tahrir Defteri’nde, şehirdeki on medrese arasında yer alan bu yapının, sultanlar, vezirler, paşalar ve varlıklı kimseler tarafından tesis edilen vakıflar aracılığıyla desteklendiği; bu vakıfların medreselerin tamir ve bakımı, müderrislerin maaşları, talebelere verilen burslar ve diğer personel giderlerinin karşılanması için kullanıldığı görülmektedir. Nizamiye Medresesi de diğer medreselerde olduğu gibi zengin vakıflarla desteklenmiş bir yapıdır. Medresenin vakıfları arasında Sahra (Çumra) nahiyesine bağlı Okçu, Büyükalan, Akçakuyu, Küçükalan, Güvercinlik köyleri ile medresenin yakınında bulunan Yeni Pazar, Eski Pazar, Nizamiye Hanı⁶¹, Buğday Pazarı, Bezzazistan/Bedestende bulunan dükkanların gelirleri, Kümbette bir findıklık tarlası, Hocacihanda bir bağ, Konya Sipahi pazarında bir tacir dükkânı, Konya yakınında 50, Tatak yolunda 20 dönüm tarla bulunmaktaydı⁶². 881/1476 tarihli Fatih Devri Karaman Eyaleti Vakıf Tahrir Defterinde Medresenin müderrisi Mevlâna Yusuf olup vakfın geliri 7.789 akçedir (Ek 1).⁶³ 888/1483 tarihli Karaman Eyaleti Vakıf Tahrir Defterinde geçen “*Vakf-ı Medrese-i Nizâmiyye der nefis-i Konya mukarrer der tasarruf-ı Mevlânâ Seydî ve tevliyet be nâm-ı müşarün ileyh be hük-m-i padişah-ı âlem penâh hullide mülkühû cihat-i tevliyet merfu ‘bi emr-i hullide mülkühû*” şeklindeki bilgilerden Nizamiye Medresesi Vakfının mutasarrıfı Mevlâna Seydî olup geliri 7.750 akçedir⁶⁴. Elde edilen gelirin 2.070 akçesi Akçı (360 akçe), Büyükalan-Küçükalan (720 akçe), Akçakuyu (240 akçe) ve Güğercinlik (750 akçe) köylerinin öşürlerinden, on dokuz dükkândan 1.394 akçe, seksen iki parça zeminden 3.346 akçe, otuz parça sekiden 940 akçe oluşturmaktadır.⁶⁵ 906/1501 tarihli Karaman Eyaleti Vakıf Tahrir Defterinde vakfın mutasarrıfı Mevlânâ Hacı olup geliri 15.416 akçedir.⁶⁶ Kanuni Sultan Süleyman devrine ait tapu tahrir defterinde Konya’nın Sahra nahiyesine bağlı Okçu, Akçakuyu, Büyükalan, Küçükalan, Güvercinlik, Akçakuyu köylerinin gelirlerinin yarısı medresenin vakıfları idi.⁶⁷

Bulgaristan Kiril ve Metodiy Kütüphanesinde bulunan ve Yavuz Sultan Selim sonrasına tarihlendirilen 713 numaralı Karaman Vakıfları ve Mülk Defteri’nde Nizamiye Medresesinin vakıfları

kaldırılmış, tarihi mermer kapı eyvanı bugünkü Karma Orta Okulunda bulunan Konya Müzesine konulmuştur” (Arabacı, *Osmanlı Dönemi Konya*, 190; Mehmet Ali Uz ve Mehmet Doğan, “Eski Belediye Binası ile hükümet Binası Arasındaki Bölge”. *Merhaba Akademik Sayfalar*, S. 17, (12 Mayıs 2010): 259.

⁵⁷ Önder, *Konya Maarifi*, 15; Önder, *Mevlâna Şehri*, 178; Önder, “Son Yüzyıl,” 171.

⁵⁸ Konyalı, *Abideleri ve Kitabeleri*, 884.

⁵⁹ Baltacı, *XV-XVI. Yüzyıllarda*, 292.

⁶⁰ Karpuz, “Konya’nın Selçuklu,” 6.

⁶¹ Uzluk, *Fatih Devri’nde*, 17; Baykara, *Türkiye Selçukluları*, 64

⁶²Uzluk, *Fatih Devri’nde*, 17; Konyalı, *Abideleri ve Kitabeleri*, 884-885; M. Akif Erdoğan, “Onbeşinci Yüzyıl Sonlarına Kadar Konya Medreseleri”, *Yeni İpek Yolu: Konya Ticaret Odası Dergisi*, S. 1 (1998): 37.

⁶³Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), *Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Defterleri* (TK.GM.d.), Dosya No: 403 (Orj. No: TKG. KK.TTd. 403-256/564), vrk. 13a, Tarih: 29 Zilhicce 881/14 Nisan 1477; Seher Haber, “Konya Vakıfları (1476-1501),” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi., (Selçuk Üniversitesi, 2019), 105-106.

⁶⁴ Fahri Çoşkun, “888/1483 Tarihli Karaman Eyaleti Vakıf Tahrir Defteri,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi., (İstanbul Üniversitesi, 1996), 31-32; Fahri Çoşkun, “888/1483 Tarihli Karaman Eyaleti Vakıf Tahrir Defteri”, *Vakıflar Dergisi*, S. 33 (2010): 22.

⁶⁵ Çoşkun, 888/1483 Tarihli”, 22.

⁶⁶ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), *Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Defterleri* (TK.GM.d.), Dosya No: 404 (Orj. No: TKG. KK.TTd. 404-255/565), vrk 20a-20b, Tarih: H-29 Zilhicce 906/16 Temmuz 1501; Seher Haber, “Konya Vakıfları.” 151-152).

⁶⁷ Konyalı, *Abideleri ve Kitabeleri*, 885.

hakkında bilgiler bulunmaktadır. Bu deftere göre medresenin geliri 22.774 akçedir (Ek 2).⁶⁸ 937/1530 tarihli 387 numaralı Muhasebe-i Vilayeti Karaman ve Rum Defterinde vakfın geliri 16.261 akçedir (Ek 3).⁶⁹ Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü Arşivi Vakıf Defterleri 3/92'de kayıtlı 8 Safer 1271 tarihli vakıf defterinde “*Medine-i Konya'da vâkî Nalncı demekle maruf Nizamiye Medresesi*” şeklinde yazılı olup vakfın yönetimi Es-seyyid İsmail bin Mehmed'e tevcih olunmuştur.⁷⁰ (Ek 4-5). Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivinde bulunan 1254/1838-1839 tarihli Konya Temessukat Defteri Nizamiye vakfının arazilerini ihtiva eder (Ek. 6-7-8).⁷¹

Medreseye farklı tarihlerde çeşitli atamalar yapılmıştır. Yapılan atamalar ekseriyetle Anadolu Kazaskeri tarafından yapılan müderris görevlendirmeleridir. Medreseye yapılan müderris atamalarında dikkati çeken husus müderrislere ödenen ücretin ve görev süresinin kademeli olarak artmasıdır. Müderrislere ortalama olarak 20 ile 40 akçe arasında ücret ödenmekteydi.⁷² Müderrisin aldığı ücrete bağlı olarak Nizamiye Medresesi paye bakımından 950/1543-44 tarihinde otuzlu⁷³, 16. yüzyılda 40'lı medreseler arasında yer almıştır.⁷⁴ Eldeki arşiv vesikalarından yapının 18. yüzyıl boyunca aktif olduğunu göstermesi bakımından önem taşımaktadır. Ayrıca bu belgelerde müderrisin vakıf mallarına bakma, işletme, yönetme gibi tevliyeti şart konulmuştur.

Fatih Devri 1476 tarihli Konya Tahrir defterinde “*“Der nefis-i Konya, Müderris Mevlâna Yunus, berât-ı şerif şerefallahu Teâlâ, mukarrer be hükmi-i hümayun vakf kadim, defter-i kadimde dahi sebt” şeklinde kayıtlı olup medresenin müderrisi padişah beratıyla Mevlâna Yunus'tur.*⁷⁵ Osmanlı Sultanı II. Bâyezîd devrinde medresenin müderrisi Mevlâna Hacı'dır.⁷⁶ II. Bâyezîd'in saltanatı yıllarında Süleyman bin Ali bin Süleyman el-Karamânî'de Mısır'daki Abbâsiyye Medresesi'nden sonra Nizamiye Medresesine müderris olmuştur.⁷⁷ Nizamiye Medresesi'nde Ece Halife adıyla da bilinen Yâkub el-Hamîdî Efendi (929/1522-1523)⁷⁸, Ahî-zâde Mehmed Efendi (956/1549-1550), Kara Abdurrahman Efendi (950/1543-1544) müderrislik görevinde bulunmuştur.⁷⁹

15 Rebîü'l-evvel 1038/12 Kasım 1628 tarihinde Anadolu Kazaskeri Abdullah Efendi tarafından iki ay süre ve yevmiye 20 akçe ile Mevlâna Mehmed Efendi, 5 Zilhicce 1038/26 Temmuz 1629 tarihinde Anadolu Kazaskeri Ebu Sait Mehmed tarafından üç ay süre ve 30 akçe yevmiye ile Mevlâna Abdurrahim Efendi müderris olarak tayin edilmiştir.⁸⁰ Ramazan 1039/Nisan 1629'da görev süresi dört ay olan ve yevmiye 40 akçe ücret ile Mevlâna Yahya Efendi müderris olarak görevlendirilmiştir.⁸¹

Şevval 1051/Ocak 1642 yılında medresede mütevellî ve câbi için bir akçe ücret ile Abdurrahman isimli biri her iki hizmet için görevlendirilmiştir. Aynı yıl içerisinde mütevellî Abdurrahman'ın yerine üç akçe yevmiye ile Seyyid Abdullah Sagiroğlu görevlendirilmiş olup medresenin müderrisi Mevlâna Ali'dir.⁸² 1054/1644 Aralık başına ait bir beratta Nizamiye Medresesi vakfı mütevellîsi olan Abdurrahman'ın görevini terk etmesi üzerine medreseye müderrisi Ahmed adlı kişi müderris olarak

⁶⁸ S. Ali Kahraman, *XVI. Yüzyıl başlarında Karaman Vilâyeti Vakıfları* (Kayseri: Kayseri Büyükşehir Belediyesi, 2009), 69-70.

⁶⁹ Alaaddin Aköz ve Bayram Ürekli, “Karamanoğullarından Osmanlıya Konya”, *KTO İpekyolu Dergisi*, S. 9 (2006): 105.

⁷⁰ Akyurt, *Resimli Türk Âbideleri* 3, 93a-93b.

⁷¹ 380-381

⁷² Yusuf Oğuzoğlu, “*XVII. Yüzyılın İkinci Yarısında Konya Şehir Müesseseleri ve Sosyo-Ekonomik Yapısı Üzerine Araştırma*,” Yayınlanmamış Doktora Tezi., (Ankara, 1980), 33.

⁷³ Baltacı, *XV-XVI. Yüzyıllarda*, 292.

⁷⁴ Ergenç, *XVI. Yüzyılda*, 43.

⁷⁵ Uzluk, *Fatih Devri'nde*, 17.

⁷⁶ Konyalı, *Abideleri ve Kitabeleri*, 885; Atçeken, Zeki. *Konya'daki Selçuklu*, 238

⁷⁷ Ahmed Efendi Taşköprülüzâde, *eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye fî Ulemâi'd-Devleti'l-Osmâniyye*, *Osmanlı Âlimleri*, i haz. Muhammet Hekimoğlu, ed. Derya Örs (İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2019), 532

⁷⁸ Taşköprülüzâde *eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*, 726,

⁷⁹ Baltacı, *XV-XVI. Yüzyıllarda*, 292.

⁸⁰ Atçeken, *Konya'daki Selçuklu*, 239; Atçeken, “Konya Şer'iyye”, 60.

⁸¹ Atçeken, *Konya'daki Selçuklu*, 239; Atçeken, “Konya Şer'iyye”, 60.

⁸² Önder, *Konya Maarifi Tarihi*, 14.

atanmıştır.⁸³ 11 Safer 1054 / 20 Nisan 1644 tarihinde medrese müderrisi Şeyhülislamın isteği ile Mevlâna Mehmed Efendi olmuştur.⁸⁴

1 Şaban 1055/22 Kasım 1645'te yine Anadolu Kazaskeri Hüseyin Efendi tarafından günlük 25 akçe yevmiye ile Mevlâna İsmail Efendi⁸⁵; 1 Cemâziyelevvel 1055/15 Haziran 1646'da Anadolu Kazaskeri Mehmed Efendi tarafından yevmiye 20 akçe ücret ile Mevlâna İbrahim Efendi medreseye müderris olmuştur.⁸⁶ Nizamiye Medresesi Vakfı mütevellisi olan Mustafa'nın mektubuna istinaden vakfın câbîsi olan ve 1 akçe yevmiye ile Yahya Efendi'nin yerine 1-10 Receb 1083 / 23 Ekim- 1 Kasım 1672 tarihinde Hâcî Osmân görevlendirilmiştir.⁸⁷ Aynı tarihte mütevellisi Mustafa'dır. 14 Cemâziyelâhir 1087/24 Ağustos 1676'da medresenin mütevellisi ve müderrisi Ebu Bekir Efendidir.⁸⁸ 25 Cemâziyelevvel 1155/28 Temmuz 1742 yılında vakfın mütevellisi Hacı Ahmed'dir. Bu kişinin görevinden ayrılması üzerine yerine Şeyhülislam Mehmed Şerif Efendi'nin onayı ile oğulları Hafız Muslihiddin, Ali ve Ebubekir atanmıştır.⁸⁹ 1176/1754 tarihli kayıta medresenin müderrisi Ahmed Hilmi⁹⁰; Zilkade 1169/Temmuz 1756 yılında medrese mütevellisi müderris el-Hac Ahmed bin Hacı Ali'dir.⁹¹

Medresede müderris olarak Cemâziyelevvel 1115/Eylül 1703 tarihinde 1 akçe yevmiye ile Seyyid Mustafa; Cemâziyelevvel 1121/Temmuz 1709'da Seyyid Ahmed görevlendirilmiştir.⁹² 1239/1802 ile 1248/1832 tarihleri arasında İsmail Efendi, İbni Mehmed Veleddi Hacı Mushaddin İbn-i Zâde Ahmed, Seyyid Abdullah İbni Seyyid Ali, Seyyid Mehmed İbni Seyyid Mehmed Efendiler 20-25 akçe ile medresede müderrislik yapmışlardır.⁹³ 28 Cemâziyelevvel 1239/30 Ocak 1824 ve 6 Recep 1247/11 Aralık 1830'da müderris ataması yapılmıştır.⁹⁴ 18 Şevval 1297/23 Eylül 1880'de Nizamiye Medresesi'nin müderrisi ve mütevellisi Ahmed Efendi'dir.⁹⁵ 20. yüzyıl başlarında Konya Esnaf teşkilatının Ahi babalarından olan Kasım Efendinin oğlu Ahi zade Mehmet Çelebi medresede görev yapan bir diğer müderristir.⁹⁶ Konya Vilayet Salnamelerinde yer alan bilgilerden 1914 yılında 5 talebenin okuduğu anlaşılan Nizamiye Medresesi bu tarihten kısa bir süre sonra faaliyet göstermediği anlaşılmaktadır.⁹⁷

Medrese içerisinde bir mescidin bulunduğu yapılan imam atamalarında anlaşılmaktadır. Rebû'l-evvel 1116'da medrese mescidinde imam olmadığından Kemal isimli biri imam olarak atanmıştır. Diğer bir belgede öğlen ve ikindi vakitlerinde 1 akçe yevmiye ile Ali isimli biri imam olarak görevlendirilmiştir. Ali'nin kısa bir süre sonra vefatından sonra yerine Mustafa isimli birine berat verilmiştir.⁹⁸

1.7.Nizamiye Medrese ve Türbesinin Plan ve Mimari Özellikleri

Nizamiye Medresesi'nin plan ve mimarisi hakkında elimizde bir bilgi bulunmamaktadır. Gerek Selçuklu dönemi kaynaklarında gerekse çeşitli seyahatnamelerde ve günümüz yayınlarında adından sıkça bahsedilen ve Konya'nın en önemli medreselerinden birisi olduğundan bahsedilen yapıdan

⁸³ Hamit Şafakçı, "1644-1645 Tarihlerinde Konya'nın." *Sosyal ve Ekonomik Durumu (7 Numaralı Konya Ser'iyeye Siciline Göre)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi., (Konya, 2005), 29, 480.

⁸⁴ Hamit Şafakçı, "1644-1645 Tarihlerinde." 29, 106-107.

⁸⁵ Önder, *Konya Maarifi Tarihi*, 14.

⁸⁶ Önder, *Konya Maarifi Tarihi*, 14-15.

⁸⁷ Tutar ve Sak, *Konya Kadı Sicili*, 305.

⁸⁸ İsmail Kıvrım, "Şer'iyeye Sicillerine Göre XVII. Yüzyılda Konya ve Ayıntâb Şehirlerinde Gündelik Hayat (1670-1680)," Yayınlanmamış Doktora Tezi., (Konya 2005), 91.

⁸⁹ Özcan Oğur, "Karaman Eyaleti Konya Merkez Kazası Hurufat Defterlerine Göre Konya ve Civarının İdari ve Sosyal Durumu (1690-1839)." Yayınlanmamış Doktora Tezi., (Kırıkkale 2018), 352.

⁹⁰ Yusuf Küçükdağ, "Lâle Devri'nde Konya." Yayınlanmamış Doktora Tezi., (Konya 1989), 51.

⁹¹ Özcan Oğur, "Karaman Eyaleti." 353.

⁹² Özcan Oğur, "Karaman Eyaleti." 352.

⁹³ Atçeken, *Konya'daki Selçuklu Yapılarının*, 238-239.

⁹⁴ Arabacı, *Osmanlı Dönemi*, 192.

⁹⁵ Arabacı, *Osmanlı Dönemi*, 192.

⁹⁶ A. Evrenoğlu, "Küçük Tetkikler". *Konya Halkevi Dergisi*, S. 116 (Haziran-Temmuz 1948): 36.

⁹⁷ Arabacı, *Osmanlı Dönemi*, 193.

⁹⁸ Arabacı, *Osmanlı Dönemi*, 193.

günümüze Konya müzesinde bulunan birkaç mimari parça, çinileri ile eski fotoğraflar dışında bir şey kalmamıştır (Fotoğraf 4-5).

Feridun Nâfiz Uzluk tarafından 1952 yılında Türkçeye çevrilen “*Tevarih-i Al-i Selçuk/Anadolu Selçukluları Devleti Tarihi III*” isimli eserde Nizamiye Medresesinden bahsedilmektedir. Adı geçen yayında “...Kevale Kalesinin fethi 29 Muharrem 692/9.1.1293. Frenkler denizden gelerek Alâiye’yi aldılar. Sonra Karamanoğulları bu şehri frenklerden geri kurtardılar. Yine bu yılda, Şam Sultanı Kal’atu’r-Rûm’u aldı, büyük kitâle yaptı. Anadolu’da yollar kesildi her tarafta fitne ve karışıklık çıktı. Her gece Müslümanların evlerini yağma ettiler. Halka işkence ediliyordu. Tanrının inayetiyle ansızın, Konya Hâkimi Celaleddin, Keygâtû’nun yanından geldi. Nizâmiye Medresesinde, ayânın huzurunda toplandılar. Keygâtû’nun varlıklarını okudular. Kavga yatıştı” şeklindeki bilgilerden 692/1293 yılında yapılan toplantıdan dolayı medresenin önemli bir yapı olduğunu göstermektedir.⁹⁹ Ünlü Türk gezgini Evliya Çelebi Konya ile ilgili tuttuğu notlarında dârü’t-tedrislerinin en meşhuru Nizamiye Medrese olduğunu yazar.¹⁰⁰

Mehmed Muhlis ve arkadaşlarının birlikte hazırladıkları ve 1923 yılında basılan Konya ve Rehberi isimli eserde türbenin Selçuklu tarzında inşa edildiğini, kuzeybatıdaki tezyinatın dikkat çekici olduğunu söyleyerek bu tezyinat üzerindeki kitabelerin okunuşu vermiştir (Fotoğraf 6).¹⁰¹

M. Fert-M. Mesut’un birlikte hazırladıkları eserde türbe ve medrese hakkında şu bilgileri aktarır: “Takriben 7m ebadında olan bu mikabî türbenin duvar satırları yontma sille taşları ile kaplanmış ve üstüne tuğladan yuvarlak bir kubbe inşa edilmişti. Kapısı dar ve üstündeki kemer tezyinatlı ise de alelade idi. Kubbenin iç yüzünün kenarı dairen madar mavi ve siyah çinilerle mozaik tertibinde tezyin edilmişti. Umumî harpte türbe, mescit itihaz edildiği cihetle cenup tarafındaki duvar üzerine gayet sade bir mihrap tersim olunmuştu. İçinde gömülü olan Nalıncı Baba’nın sandukası mavi ve siyah hurda çinilerle mestur ise de ne baş ve ne de ayak ucunda kitabesi bulunmadığından şahsiyeti meçhul idi. Türbenin tabanı sonradan tahtalanmış ve duvarlarına beyaz kireçle badana yapılmıştı. Banisi Sahip Ata Fahreddin Ali ve mimarı Abdullah oğlu Keluk olan bu türbenin etrafında vaktiyle Nizamiye isminde geniş bir medrese varmış. Tarihe ve eski kayıtlara göre bu medrese Selçuki Sultanlarından I. İzzeddin Keykavus zamanında Mahmud Vezir oğlu Nizamettin Ahmet tarafından tesis edilmiş. 1200/1785 tarihine kadar şeref ve mamuriyetini muhafaza eden bu medresenin müderrisliği büyük ilmi menasip gibi İstanbul’dan tevcih olunmuş....Zaman geçtikçe harap olan medrese arsasından bir kısmına evler yapılmış bir kısmına da eski Darülmuallimin binası kurulmuştu. İki sınıflık bir Darülmuallimin için ancak kâfi bu bina Merhum Muhammer Bey’in valiliği zamanında yıkılarak yerinden yol geçirilmiş ve Nalıncı Baba Kümbeti’nin önüne de Rehberi Hürriyet isminde bir mektep tesis olunmuştu. Geçen yolun tevsiiine görülen lüzum üzerine 25 Ağustos 1927 senesinde mekteple Nalıncı Baba Türbesi dahi Konya mıntıkası asarı atika muhipleri cemiyeti heyeti merkeziyesinin mümaneatına rağmen bir gece yıktırılmış ve hatıraları tarih sahifelerine tevdi edilmiştir. Bu türbenin bazı menhut taşları Konya Müzesine naklolunmuş ise de Nalıncı Baba’nın çinili sandukası hedim esnasında maalesef parçalanmıştır. Bu parçaların bazıları Konya Müzesindedir.”¹⁰²

F. N. Uzluk, *Konya Abideleri* adlı eserinde, Nalıncı Baba Türbesi ve medresesini Sırçalı Medrese ile karşılaştırarak, binanın tüm cephelerindeki süslemelerin iç mekânda da kendini gösterdiğini, çok çeşitli renkler, hatlar, yazılar ve motiflerin duvarlarda, kubbelerde, kemerlerde ve köşelerde kullanıldığını belirterek Sırçalı Medrese’deki açık hava tonlarının Nalıncı Baba’da kapalı bir salonda uygulanmasının mekânda etkileyici bir görsel tesir yarattığını yazar.¹⁰³

⁹⁹ *Anadolu Selçukluları Devleti Tarihi III*, çev. Feridun Nâfiz Uzluk (Ankara: Örnek Matbaası, 1952=, 63-64; *Tarih-i Âl-i Selçuk (Anonim Selçuknâme)*, terc. Halil İbrahim Gök-Fahrettin Çoşguner (Ankara: Atıf Yayınları, 2014), 67.

¹⁰⁰ Mehmet Önder, “Tarih Vesikalar: Seyahatnamelerde Konya”, *Konya Halkevi Aylık Kültür Dergisi*, S. 108-109-110 (Ekim, Kasım, Aralık 1947): 15.

¹⁰¹ Mehmed Muhlis ve Diğerleri, *Konya ve Rehberi (1339/1923)* (Konya: Ahmet İhsan ve Şürekası Matbaacılık, 1923), 93; Mehmet Ferit ve M. Mesut, *Selçuklu Veziri Sahip Ata ile Oğullarının Hayat ve Eserleri* (İstanbul: Konya Halkevi Neşriyatı, 1934), 74.

¹⁰² Ferit ve Mesut, “*Selçuklu Veziri*”, 74-75.

¹⁰³ Şehabettin Uzluk, *Konya Abideleri* (Konya: Babalık Basımevi, 1939), 23.

Sabri Uyar, 1948 tarihli yazısında, Nizamiye Medresesi'nin Alaeddin Caddesi üzerinde, günümüzdeki Belediye dairesinin doğusunda bulunduğunu ve yıkılarak yol yapılmış olduğunu belirtir.¹⁰⁴

Nizamiye Medresesi ve türbesine ait eski fotoğraflardan medresenin Konya'daki Sırçalı Medrese ve Kemaliye Medresesi gibi açık avlulu olduğu anlaşılmaktadır. Medresenin diğer mimari yapısı hakkında fazla bir bilgimiz bulunmasa da Nalıncı Türbesi'nin de medresenin giriş ya da mescit/kışık dersane işlevli bir eyvanla bitişik olarak tasarlanmıştır.¹⁰⁵ Ayrıca eldeki fotoğraflardan ve Konya müzelerinde bulunan taş eserlerin varlığı eyvan yan duvarlarının zengin geometrik motiflerle tezyin edilmiş olduğunu gösterir (Fotoğraf 7-8).

Medrese ve türbeye ait eski fotoğraflardan taş ve tuğladan inşa edilen medresenin kare planlı, kubbe ile örtülü bir türbesinin olduğu zengin taş işçiliği ve çinili bir tezyinata sahip olduğu anlaşılmaktadır. Uzun yıllar eğitim faaliyetlerini sürdürdüğünü yapılan müderris atamalarından anladığımız medresenin Osmanlı'nın son dönemlerinde çeşitli tahribatlara maruz kalmıştır. Medresedeki ilk tahribat 1832 yılında Konya'yı işgal eden Mısır ordusuna mensup askerler tarafından yapılmıştır.¹⁰⁶ 1875 yılında, Dârü'l Muallimîn Okulu (Erkek Öğretmen Okulu) bir müdür, bir öğretmenden oluşan kadrosuyla ilk olarak Nizamiye Medresesinde faaliyete başlamıştır.¹⁰⁷ 1916 tarihinde Konya Valisi Muammer Bey medresenin yerine önce Dârü'l Muallimîn, akabinde ise Rehber-i Hürriyet İbtidâisini yaptırmıştır (Fotoğraf 9).¹⁰⁸

Nalıncı Türbesi'nin plan ve mimarisi medreseye göre daha net tespit edilebilmektedir. Türbe binası dıştan 9.90x9.55m ölçülerinde kare planlı olup üzerini tuğladan bir kubbe örter (Fotoğraf 10, Çizim 4). 1.30m kalınlığındaki beden duvarları taş ve tuğla örgülü olup dıştan toprak sıvalıdır. Biri doğu cephe ortasında diğeri batı cephenin kuzeye yakın köşesine kaydırılmış iki kapıdan içeriye girilir. Bu kapılardan doğuda olanı zaman içerisinde kapatılmıştır. Batıdaki kapının ön yüzeyi ile kuzeye bakan yan yüzeyi bitkisel, geometrik ve yazılarla tezyin edilmiştir. Kuzey cephede bulunan süslemeli taş 1.14m eninde, 2.94m yüksekliğindedir. Kapıdan girilen türbe içten 7.30x6.95m ölçülerindedir. Türbe içerisinde Yusuf Akyurt'un yapmış olduğu çizimde de görüldüğü üzere bir adet çini kaplı sanduka bulunmaktaydı. Türbenin aydınlatılması kuzey cepheye açılan bir pencere ile sağlanmıştır.¹⁰⁹ Eski fotoğraflardan türbenin bir cenazeliğinin olup olmadığı tam olarak anlaşılamamaktadır. Mehmet Önder, türbenin cenazeliğinin yerine yapılan binaların altında kaldığını yazar.¹¹⁰

Türbenin iç duvar yüzeyleri ile sandukalarının çinilerle süslü olduğu Konya'daki Karatay Medresesi Çini Eserler Müzesi, Ankara Etnografya ve Kütahya Müzesi ile yurt dışı müzelerinde bulunan eserlerden anlaşılmaktadır (Fotoğraf 11). Türbeye ait çini ve taş eserler 7 Eylül 1927 tarihinde Konya Müzesine getirilerek envanter defterine kaydedilmiştir.¹¹¹ Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi'nde 10.01.1928 tarihli belgelerden Nalıncı Baba Türbesi'nden getirilen taşların teşhiri için Konya Müzesi'ne gerekli tahsisatın gönderilmiştir.¹¹²

1.8. Medrese ve Türbeye Ait Mimari Parçalar

Nizamiye Medrese ve Türbesine ait taş ve çini eserler her iki yapının yıkılmasından sonra önce Konya Müzesine ardından da Karatay Medresesi'nin müzeye dönüştürülmesinden sonra buraya nakledilmiştir¹¹³. Bunlardan çinili olanlar Konya Karatay Medresesi Çini Eserler Müzesi deposunda bulunurken, taş eserler ise Konya Arkeoloji Müzesi ile İnce Minareli Medrese Taş ve Ahşap Eserler

¹⁰⁴ Sabri Uyar, "Hattatlar Armağanı", *Konya Halkevi Aylık Kültür Dergisi*, S.112 (1948): 12.

¹⁰⁵ Sözen, *Anadolu Medreseleri*, 196.

¹⁰⁶ Arabacı, *Osmanlı Dönemi*, 190; Tolga Bozkurt, *Konya'nın Kırk Eğitim Yapısı* (Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, 2018), 93-94.

¹⁰⁷ Arabacı, *Osmanlı Dönemi*, 190.

¹⁰⁸ Önder, *Konya Maarif*, 15; Arabacı, *Osmanlı Dönemi*, 190; Yıldırım, *Konya'da Kaybolan*, 134.

¹⁰⁹ Akyurt, *Resimli Türk Âbideleri 3*, 93b-94a.

¹¹⁰ Önder, *Mevlâna Şehri*, 178.

¹¹¹ Akyurt, *Resimli Türk Âbideleri 3*, 93b.

¹¹² Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi, Millî Eğitim Bakanlığı (Genel, 180-9-0-0), Dosya No: 164, Gömlek No: 10, Tarih: 17.01.1928; Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi, Millî Eğitim Bakanlığı (Genel, 180-9-0-0), Dosya No: 164, Gömlek No: 12, Tarih: 10.01.1928.

¹¹³ Önder, *Mevlâna Şehri Konya*, 178.

Müzesinde muhafaza edilmektedir. Yapıya ait iki çini parçadan biri Kütahya Müzesinde diğeri ise Ankara Etnografya Müzesine nakledilmiştir. Bunların yanında sandukaya ait bir çini kitabe de yurt dışında bulunmaktadır (Fotoğraf 12).

Yapıda dikkati çeken diğeri bir süsleme elemanı çiniler olup renkli sır ve mozaik tekniği ile üretilmişlerdir.¹¹⁴ Karatay Medresesi Çini Eserler Müzesi deposunda envanter kayıtlarında Nalınca Türbesi'ne ait 37-1/37-27 envanter numaralarındaki kayıtlı eserler firuze renkli altıgen plaka çinileri ihtiva etmektedir (Çizim 5). Bunlar parçalar halinde ele geçirilmiş ve arkadan yaklaşık 10cm kalınlığında bir harç tabakasına tutturulmuşlardır. Konya Müzesinde kayıtlı olan ve düz yüzeye uygulandığı belli olan bu panoda turkuaz renkli altıgen plakalar, dikey ve çapraz eksenlerde kenarlarından birleşerek geniş bir alanı kaplamakta, dıştan da mor renkli ince bir şeritle sınırlanmaktadır. Kısa kenarları meyilli kesilmiş yatay sıralı bu ince uzun şeridin şimdiki haliyle altıgen çinilerin sadece bir kenarında devam ettiği görülse de benzeri örneklerde olduğu gibi alanın bütününe çerçeve oluşturduğu veya altıgenleri alt ve üstten sınırladığı aşıkardır. Plaka çinilerin bir kenarı 9-10cm, mor şeridin eni ise 6-7cm dir. Bu tarz tek renkli çiniler eyvanlarda, duvarlarda, sandukalarda, mihraplarda altıgen, kare, üçgen, yıldız, dörtgen biçiminde kullanılır. Plaka çinilerde firuze renk yaygın olmakla birlikte patlıcan moru ve kobalt mavisi de tercih edilen renklerdenidir (Fotoğraf 13).

Nalınca Türbesine ait diğeri çini grubu Karatay Medresesi Çini Eserler Müzesi deposunda envanter kayıtlarında Nalınca Türbesi'ne ait olan ve mozaik tekniğinde yapılmış 14-1/14-30 envanter numaralarındaki kayıtlı eserler oluşturmaktadır. Geometrik ve bitkisel kompozisyonlu bu parçanın uzun kenarlarından biri de öncekinde olduğu gibi patlıcan moru ince bir şeritle sınırlanmış olup, aynı şeridi diğeri kenarda da karşılıklı tekrarlandığı hem buranın düzgünlüğünden hem de motif düzeninden anlaşılmaktadır. Bu şeritler arasında kalan geniş yüzeydeki ana kompozisyonu, turkuaz zemin üstüne yatay eksenle köşelerinden birbirine halkalanan lacivert renkli çokgenler oluşturmaktadır, ara boşlukları da kavisli saplarla birbirine bağlanan mor renkli palmetler doldurmaktadır. Palmetlerin saplarında ve tepelerinden çıkan uçlar sağa-sola, yukarıya-aşağıya uzatılarak diğeri kompozisyonlardaki palmetlere sap teşkil eder. Bu kompozisyon sonsuzluk prensibi içerisinde devam eder. Palmetlerin iki yana doğru uzatılmış yaprakları birer daire ile sonlandırılmıştır. Palmetlerin merkezi kâşitraş tekniğinde kazınarak hamurun rengi görülecek şekilde kazınarak üçüncü bir renk oluşturulmuştur. Geometrik şeritlerin altlı-üstlü halkalanıp farklı yönlerde kırılmalarıyla aralarda küçük kare ve baklavalarla dört kollu şematize çarkıfelekler teşekkül etmiş; geometrilerin aralarını bezeyen ve birinin sapı diğeri tepesine bağlanarak yatay-dikey dördü gruplar oluşturan palmetlerle Selçuklu çinilerinde pek karşılaşılmayan birbirini dengeleyen zengin, simetrik ve yaratıcı bir kompozisyon ortaya çıkmıştır. Bu çinilerde dikkati çeken bir diğeri önemli hususta çiniler arasındaki derz boşluklarının çok sık oluşudur. Selçuklu çinilerinde zaman zaman karşılaştığımız bu uygulamada derz boşluklarının ve alçının kendi renginin süslemeye üçüncü bir renk olarak katılmamış olmasıdır. Çini eser üzerinde yer yer tahribatlar mevcuttur. Çini panonun uzun kenarı düzgün kesilmişken kısa/yan kenarları geliş güzel kesilerek kompozisyonun biteviye devam ettiğini ve süslemenin sonsuzluk prensibine uygun olarak geliştiğini göstermektedir (Çizim 6-7, Fotoğraf 14). Çiniler tasarım açısından bakıldığında sandukaların yan yüzeyleri ile üzerlerini kaplayan parçalar olduğu anlaşılmaktadır. Bunlar içerisinde 14/1, 14/2, 14/4, 14/14, 14/21, 14/25 ile Kütahya Müzesinde bulunan 3153 envanter numaralı çiniler sandukanın üst kapağı olacak şekildedir. Diğeri ise sandukanın yan yüzeylerinde kullanılmış olmalıdır. Kütahya Müzesinde bulunan 3153 envanter numaralı çini parçası 25x36 cm ölçülerinde olup Konya Karatay Medresesi Çini Eserler Müzesinden 14.05.1976 tarihinde Kütahya Etnografya Müzesine nakledilmiştir (Fotoğraf 15).

Karatay Müzesi Çini Eserler Müzesinde 14/16 envanter numarada kayıtlı olan ve Nalınca Türbesi içerisindeki sandukanın ön ya da arka yüzeyine ait kitabe 48x35x10.4cm ölçülerinde olup mozaik tekniğinde yapılmıştır. Yarım daire formlu kitabe parçası üç satırdan oluşmaktadır. Birinci satırın büyük bir bölümü ile ikinci satırın son bölümü kırılmıştır. Kitabe panosunun etrafı tek renk sırlı koyu patlıcan moru çinilerle çevrilmiştir. Aynı tek renkli çiniler satırları birbirinden ayıran cetvellerde de kullanılmıştır. Satır aralarında yer alan yazılar sülüs hatla yazılmıştır. Zemin firuze renkli çinilerle

¹¹⁴ Meinecke, *Fayencedekorationen seldschukischer*, 299-304.

harfler ise lacivert renkli çinilerle oluşturulmuştur. Harflerin ve zemindeki çinilerin birleşim yerlerinde oluşan derz araları bir üçüncü renk olarak kompozisyona dahil edilmiştir (Fotoğraf 16).

Metni:	Kitabenin Okunuşu
<p>بِسْمِ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِعَبْدِكَ الْمَ (حَتَا ج) إِلَى عَفْوِكَ وَرَحْمَتِكَ الْمَعْتَرِ (ف)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bismillahirrahmanirrahim 2. Allahümme'ğfir li'abdike'l-muhtaci 3. ilâ afvike ve rahmetike el- mu'terifi
<p>Anlamı: Bismi (İlahirrahmanirrahim) Allahım, günahlarını ikrar eden, hatalarını itiraf eden, senin affına ve rahmetine muhtaç olan,</p>	

Müzedede yer alan ikinci çinili eser 12/10 envanter numarasında kayıtlıdır. Kitabe parçası 17x9x4cm ölçülerindedir. Hem renk hem teknik olarak 14/16 envanter numaradaki kitabenin parçası olması muhtemeldir. Kitabenin kenarları ile satırları ayıran cedveller patlıcan moru tek renkli çinilidir. Satır aralarındaki yazılar lacivert, zemin ise firuze renkli çinilerle mozaik tekniğinde yapılmıştır. Satırların sonundaki birer harfin görüldüğü panoda ilk satırda ...., alt satırda ise “vav” harfi görülebilmektedir (Fotoğraf 17).

Diğer kitabe Berlin İslam Eserleri Müzesinde bulunmaktadır. 53x48cm ölçülerinde, 6cm kalınlığındaki kitabe üç satırdır. Kitabe panosunun etrafı tek renk sırlı firuze ve koyu patlıcan moru çinilerden oluşan iki bordürle çevrilmiştir. Satırları birbirinden ayıran çiniden mamul cedveller koyu patlıcan moru renktedir. Satır aralarında yer alan yazılar sülüs hatla yazılmıştır. Zemin firuze renkli çinilerle harfler ise lacivert renkli çinilerle oluşturulmuştur. Harflerin ve zemindeki çinilerin birleşim yerlerinde oluşan derz araları bir üçüncü renk olarak kompozisyona dahil edilmiştir (Fotoğraf 18).

Metni	Kitabenin Okunuşu
<p>بِخَطِّيَاتِهِ الْمَقْرَبِيِّاتِهِ عَلِي بْنِ إِبْرَاهِيمَ وَاحْشُرْهُ فِي زَمْرَةِ عِبَادِكَ الْمُتَّقِينَ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. bi hatiyyatihî el-mukirri bi seyyi'âtihi 2. Ali bin İlalmiş ve'hşurhu 3. fî zümreti ibadike'l-muttakîn
<p>Anlamı: kulun Ali bin İlalmiş'i mağfiret et ve onu muttaki (takva sahipleri) kullarının zümresine haşr eyle.</p>	

Sandukanın baş ve ayakucuna ait olan iki kitabe birleştirildiğinde türbe içerisinde yer alan sandukanın Ali bin İlalmiş'a ait olduğu anlaşılmaktadır. Arşiv vesikalarında geçen bilgilerle

sandukaya ait kitabede geçen bilgilerin örtüştüğünü göstermesi açısından son derece önem taşımaktadır.

Metni:	Okunuşu:
<p>بِسْمِ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِعَبْدِكَ الْمَ (حَتَا) إِلَى عَفْوِكَ وَرَحْمَتِكَ الْمَعْتَرِ (ف) بِخَطِيئَاتِهِ الْمَقْرَبِ بِسَيِّئَاتِهِ عَلِيَّ بْنِ أَبِي الْمُثَنَّى وَاحْشُرْهُ فِي زَمْرَةِ عِبَادِكَ الْمُتَّقِينَ</p>	<p>Bismillahirrahmanirrahim Allahümme'ğfir li'abdike'l-muhtaci ilâ afvike ve rahmetike el- mu'terifi bi hatiyatihi el-mukırri bi seyyi'âtihi Ali bin İlalmiş ve'hşurhu fî zümreti ibadike'l-muttakîn</p>
<p>Anlamı: Bismi (İlahirrahmanirrahim) Allahım, günahlarını ikrar eden, hatalarını itiraf eden, senin affına ve rahmetine muhtaç olan, kulun Ali bin İlalmiş'i mağfiret et ve onu muttaki (takva sahipleri) kullarının zümresine haşr eyle .</p>	

Türbe ve medreseye ait taş eserlerden iki adeti yakın zamana kadar Konya İnce Minareli Medrese Taş ve Ahşap eserler Müzesinde, geri kalan diğer taş eserler ise Konya Arkeoloji Müzesinde muhafaza edilmektedir (Fotoğraf 19-20).

Türbenin sol yan cephesinin ana kompozisyonunu teşkil eden ve yaklaşık 20cm'lik düz sade bir kaidenin üstünde yer alan geometrik panonun etrafını dört yönden kuşatan 13cm genişlikteki bitkisel bordürde "S" şeklinde ritmik kıvrımlar yaparak ilerleyen bir gövdeden çıkarak ters yöne dolanan ince dallarla buna bağlanan stilize yapraklar, lotüs ve palmetlerle tamamlanarak ara boşlukları doldururlar; üst ve yanları biteviye dolaştıktan sonra altta, orta yerde karşılıklı olarak bir palmetle birleşirler. Rumi motiflerinin uzun kolları diğerine sap oluştururken, kısa olan kanat ise içeriye doğru kıvrılarak iki kanada ayrılır ve bu kanatlardan biri spiralle sonlanırken, diğeri tepelik formunda bir palmetle sonlandırılmıştır (Fotoğraf 21).¹¹⁵ Benzer kompozisyonları Konya'daki Karatay Medresesi'nde avlunun üzerini örten kubbeye geçişleri sağlayan pandantiflerin kenarlarında, Sahip Ata Türbesi ve Mevlâna Manzumesi içerisindeki sandukalar ile Konya mezar taşlarında görülür.

Geometrik kompozisyonun ana motifini Karatay Medresesi'nin kubbesiyle Eşrefoğlu Camii'nin mihrabında olduğu gibi 24 kollu yarım ve çeyrek yıldızlar oluşturmakta ve birbirlerine ince şeritlerle bağlanmaktadır. Panonun sol kenar ortasına yarım, sağ alt ve üst köşelerine çeyrek olarak işlene ve yerleştirilen ve adeta gökyüzünü sembolize eden bu tasarımda; yıldızların kollarından çıkarak değişik açılarda farklı yönlere kırılan şeritler altlı-üstlü geçmelerle birbirini keserek girift ve karmaşık bir ağ oluştururlar. Aralarda yer yer irili-ufaklı üçgen, dörtgen, beşgen ve papyonlarla içleri gülbezek dolgulu çok kollu (7 kollu) yıldızlar teşekkül etmiş; bunların kol uzantıları dışarı doğru bir bordür görünümünde gruplaşıp genişleyerek yıldızlara dairevi bir çerçeve oluşturmuştur (Çizim 8-9). Panonun sağ üst tarafında silmeleri kesen hatıl yuvası gibi dikdörtgen bir oyuk dikhati çeker. İnce Minareli Medresede bulunan 906 envanter numaralı taş parçası 15.09.1927 tarihinde Konya Müzesine getirilerek kayıt altına alınmış olup Nalınca Türbesi'ne aittir. Taş parçası 62x40x31 cm ölçülerindedir (Fotoğraf 22).

¹¹⁵ Zekeriya Şimşir, "Konya'daki Selçuklu Mimarisinde Rûmî Motifi." Yayınlanmamış Doktora Tezi., (Selçuk Üniversitesi, 2002), 90.

Bitkisel çerçeve bordürünün arasında kalan yivli-oluklu silmelerin kuşattığı geniş alan son derece zengin ve karmaşık bir geometrik kompozisyonla tezyin edilmiş, üst tarafına da kitabe yerleştirilmiştir. Yuvarlak satırlı kabartma bir silme içine alınan enine dikdörtgen formlu 100x50x45cm ölçülerindeki kitabede kufi yazı ile altta “*Eş-şükürü lillah (Şükür Allah içindir)*”, üstte *el-azametü lillah (Büyüklik Allaha mahsustur)*” ibareleri yer almaktadır. Harflerin uçları rumilerle sonlandırılmıştır (Çizim 10, Fotoğraf 23-24).

İç yan cephe süslemelerini oluşturan geniş geometrik bordürün üst tarafında usta kitabesi yer almaktadır. 905 envanter numaralı taş 15.09.1927 tarihinde müzeye getirilmiştir. 100x50x45 cm ebadındaki enine dikdörtgen taş üzerine sülüs yazı ile kabartılan kitabede Selçuklunun ünlü mimarı Kelük bin Abdullah’ın (Amel-i Kelük bin Abdullah) adı yazılı olup Sahip Ata’nın eserlerini de inşa eden baş mimarıdır. Bunlardan Konya’daki Sahip Ata Camii ile İnce Minareli Medrese taçkapısında aynı ustanın adı geçmektedir (Fotoğraf 25).

Taçkapının içe bakan yüzeyi daha farklı ve karmaşıktır. Ön cephedeki gibi sade bir kaidenin üstünde yükselen dekoratif alanın alt tarafı dairevi olarak kavislendirilmiş, ortasına da topaç şeklinde işlemeli konik bir kabara yerleştirilmiştir. Yan yüzeyi daha ince olup üst tarafta biraz daha genişleyen bu iç kısımdaki geometrik kompozisyon daha da karmaşık bir hal almakta, kırık çizgilerin nereden başlayıp nerede sonlandığı dahi zor seçilebilmektedir. Yüzeyin bir hayli yıpranmış olması da bu durumu daha da zorlaştırmaktadır. Yanlardan zikzak desenli dar ve ince bir şeridin sınırladığı bu geniş bordürde en çok göze çarpan motif, uçları aynı (sağa) yöne kırılan dört kollu çarkıfelekler olup, bunların kol uzantıları diğer kırık çizgilerle de kesişerek birbirine bağlanmakta ve aralarında adını koyamadığımız irili-ufaklı ve düzenli-düzensiz geometrik şekillerle yer yer yarım kollu yıldızlar teşekkül etmektedir (Çizim 11, Fotoğraf 26). Yıldızlar belli aralıklarla bordürün kenarlarına sıralanmış bunların kol uzantıları diğerlerine bağlanarak kompozisyonu zenginleştirmiştir. Bunun üst tarafını eski fotoğrafta da görüldüğü üzere çarkıfeleği andıran daha ince geometrik bordür kesmektedir. Kırık çizgilerin kesiştiği süslemesiyle dikkati çeken bu bordürün aşağı doğru uzandığına ve yukarıya doğru hafif kavislendiğine bakıldığında sivri bir kemeri kuşattığını söylemek mümkündür (Çizim 12-14, Fotoğraf 27).

2.DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Nizamiye Medresesi ve Türbesi Konya’da yıkılan eserlerimizden biri olup banisi Nizameddin Ebü’l-Hasan Ali ibn-i İlahmış İbn-i İdris, mimarı ise Abdullah oğlu Kelük’tür. Arşiv vesikalarından medresenin 635/1237 yılında yaptırıldığı türbenin ise Nizameddin Ebü’l-Hasan Ali ibn-i İlahmış İbn-i İdris’in vefatından sonra medresenin bir odasının türbeye dönüştürülmüş olabileceği akla yatkın gelmektedir.

Medrese ve türbeye ait taş ve çini eserler Konya İnce Minareli Medrese, Konya Karatay Medresesi, Konya Arkeoloji Müzesi, Kütahya Müzesi, Ankara Etnografya Müzesi ile Berlin Bergamon Müzesinde bulunmaktadır.

Türbenin eski fotoğraflarında yan cephede görülen 24 kollu yıldız kompozisyonu Konya’da Selçuklu dönemi yapılarında taş ve çini malzeme üzerine uygulanmıştır. Nalıncı Türbesi’nde taş üzerine nakşedilmiş bu kompozisyonun benzerleri Konya Karatay Medresesi avlusunun üzerini örten kubbenin iç yüzeyinde (Fotoğraf 28), Eşrefoğlu Camii mihrabında çini mozaik olarak (Fotoğraf 29), Karamanoğlu eseri olan Ermenek Ulu Camii mihrabında ise alçı üzerine işlenmiştir. Bu örneklerde 24 kollu yıldız kompozisyonu tam, yarım ve çeyrek olarak kullanılmıştır (Çizim 15-16).¹¹⁶

Geometrik panonun etrafını dört yönden kuşatan 13cm genişlikteki bitkisel bordürde “S” şeklinde ritmik kıvrımlar yaparak ilerleyen bir gövdeden çıkarak ters yöne dolanan ince dallarla buna bağlanan stilize yapraklar, lotüs ve palmetlerle tamamlanarak ara boşlukları doldururlar; üst ve yanları biteviye dolaştıktan sonra altta, orta yerde karşılıklı olarak bir palmetle birleşirler. Rumi motiflerinin uzun kolları diğerine sap oluştururken, kısa olan kanat ise içeriye doğru kıvrılarak iki kanada ayrılır ve bu kanatlardan biri spiralle sonlanırken, diğeri tepelik formunda bir palmetle sonlandırılmıştır. Benzer

¹¹⁶ Gerd Schneider, *Geometrische Bauornamente der Seldschuken in Kleinasien* (Wiesbaden: Reichert Verlag, 1980), 162-165, 188, şekil 434.

kompozisyonları Konya'daki Karatay Medresesinde avlunun üzerini örten kubbeye geçişleri sağlayan pandantiflerin kenarlarında, Sahip Ata Türbesi ve Mevlâna Manzumesi içerisindeki sandukalar ile Konya mezar taşlarında görülür. (Çizim 17) ¹¹⁷

Geometrik panonun üstünde yer alan enine dikdörtgen formlu taş üzerine yazılmış kufi yazılı benzerlerini Ferhuniye (Beşarebey) Mescidi giriş kapısı üzerindeki kitabenin iki yanındaki düşey dikdörtgen formlu çini panolar (Fotoğraf 30) ile Sırçalı Medrese'nin ana eyvanın köşe sütunceleri üzerinde uygulanmıştır (Fotoğraf 31).¹¹⁸

Türbenin ön cephesinde yer alan merkezde çok kollu bir yıldızdan gelişen ve yıldız uzantılarında oluşan çarkıfelek kompozisyonunu Huand Hatun Türbesi kemer köşeliği (Fotoğraf 32) ile Sivas Gök Medrese pencere bordüründe görülür (Çizim 18-19, Fotoğraf 33).¹¹⁹

Bu kompozisyonun devamında yer alan sivri kemerin yüzeyi birbirine eklenerek devam eden çarkıfelek motifleri ile bezenmiştir. Benzer kompozisyonları Konya Sırçalı Mescit mihrabı, Konya Sırçalı Medrese eyvanında uygulanmıştır.¹²⁰

Tek renkli altıgen plaka çiniler, sadece Konya ve çevresinde değil, diğer Selçuklu şehirlerindeki yapılar ve eserlerde de yaygın olarak kullanılmıştır. Bu çiniler, Konya Sahip Ata Hangahı eyvan duvarlarında, Sahip Ata Türbesi duvarlarında, Karatay Medresesi avlu duvarlarında, Sahip Ata Camii mihrap nişinde, İç Karaarslan Mescidi mihrabında, Konya Bulgur Tekke Mescidi, Beyhekim Mescidi, Sırçalı Mescit mihrabında, Divriği Şifahane Türbesi sandukalarında, Sırçalı Medrese, Hasbey Dârülhuffâzî mihrabında, Karaman Hatuniye Medresesi ve Karaman İbrahim Bey İmaretî gibi yapılarda da kullanılmıştır.¹²¹

Sonuç olarak, Nizamiye Medresesi ve Türbesi ile ilgili olarak, banisi ve mimarından inşa tarihine, vakıf ve gelir bilgilerinden yapılan tayin ve atamalara kadar pek çok unsur tespit edilmiştir. Ayrıca, medrese ve türbeye ait çini ve taş eserler yurt içi ve yurt dışı müzelerde korunmakta olup, bu eserler sayesinde yapıların süsleme programı, estetik anlayışı ve dönemin mimari zevki hakkında değerli bilgiler elde edilebilmektedir. Bu durum hem tarihî hem de sanat tarihî açısından medrese ve türbenin önemini ortaya koymakta ve yapıların günümüze ulaşmayan orijinal dokusunu anlamamıza imkân sağlamaktadır.

¹¹⁷ Gerd Schneider, *Pflanzliche Bauornamente der Seldschuken in Kleinasien* (Wiesbaden: Reichert Verlag, 1989), 152-153, şekil 752.

¹¹⁸ Konyalı, *Abideleri ve Kitabeleri*, 892-893; Zekeriya Şimşir, "Konya'da Selçuklu Çini Dekorasyonunda Kûfi ve Ma'kûlî Yazı," içinde *Uluslararası, Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Kongresi II, (Konya, 11-13 Ekim 2000)*, ed. Osman Eravşar, (Konya: Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Merkezi, 2001), 320, 330; Zekeriya Şimşir, "Konya'daki Selçuklu." 69-70.

¹¹⁹ Schneider, *Geometrische Bauornamente*, 88-89, 171-172 şekil 100.

¹²⁰ Schneider, *Geometrische Bauornamente*, 82-83, 171, şekil 76.

¹²¹ Schneider, *Geometrische Bauornamente*, 98-99, şekil 194.

KAYNAKÇA

- Akyurt, Yusuf. "Mimarî Zühullere Karşı Cevap". *Konya Halkevi Dergisi*, S. 7 (Mart 1937): 442-446.
- Akyurt, Yusuf. *Resimli Türk Âbideleri 3*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2024.
- Akyurt, Yusuf. *Resimli Türk Âbideleri 9*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2024.
- Anadolu Selçukluları Devleti Tarihi III*. çev. Feridun Nafiz Uzluk. Ankara: Örnek Matbaası, 1952.
- Arabacı, Caner. *Osmanlı Dönemi Konya Medreseleri (1900-1924)*. Konya: Konya Ticaret Odası, 2017.
- Atçeken, Zeki. *Konya'daki Selçuklu Yapılarının Osmanlı Devri'nde Bakımı ve Kullanılması*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1998.
- Atçeken, Zeki. "Konya Şer'iyye Sicil Kayıtlarına Göre Konya Selçuklu Medreselerinde Osmanlılar Zamanında Görev Yapan Müderrisler". *Yeni İpek Yolu: Konya Ticaret Odası Dergisi*, S. 1 (1998): 53-62.
- Baltacı, Cahit. *XV-XVI. Yüzyıllarda Osmanlı Medreseleri I*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2005.
- Bayburtluoğlu, Zafer. *Anadolu'da Selçuklu Dönemi Yapı Sanatçıları*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları, 1993.
- Baykara, Tuncer. *Türkiye Selçukluları Devrinde Konya*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1985.
- Blessing, P. *Moğol Fethinden Sonra Anadolu'nun Yeniden İnşası, Rum Diyarında İslamî Mimari, 1240-1330*. çev. M. Özkılıç. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları, 2018.
- Bozkurt, Tolga. *Konya'nın Kırk Eğitim Yapısı*. Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, 2018.
- Brend, B. "The Patronage of Faḥr ad-dīn 'Alī Ibn al-Ḥusain and the Work of Kalūk Ibn 'Abd Allāh in the Development of the Decoration of Portals in Thirteenth Century Anatolia". *Kunst des Orients*, S. 1-2 (1975): 160-186.
- Cahen, Claude. *Osmanlılardan Önce Anadolu*. çev. Erol Üyepazarcı. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2002.
- Celal, B. O. "Mimar Kelük bin Abdullah", *Mimar*, S. 6 (1932): 181-182.
- Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), *Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Defterleri* (TK.GM.d.), Dosya No: 403 (Orj. No: TKG. KK.TTd. 403-256/564), vrk 13a, Tarih: 29 Zilhicce 881/14 Nisan 1477
- Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), *Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Defterleri* (TK.GM.d.), Dosya No: 404 (Orj. No: TKG. KK.TTd. 404-255/565), vrk 20a-20b, Tarih: H-29 Zilhicce 906/16 Temmuz 1501
- Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), İbnülemin Vakıf (İE.EV.) Dosya No: 1, Gömlek No: 56, Tarih: 16. Safer 956/16 Mart 1549
- Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), Ali Emiri Mahmud I (AE. SMHD.I), Dosya No: 134, Gömlek No: 9912, Tarih: 29 Zilhicce 1158/22 Ocak 1746.

- Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), Cevdet Maarif (C.MF.), Dosya No: 93, Gömlek No: 4605, Tarih: 29 Cemazeyilahir 1211/30 Aralık 1796.
- Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), Cevdet Maarif (C.MF.), Dosya No: 55, Gömlek No: 2730, Tarih: 29 Recep 1211/28 Ocak 1797.
- Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), Cevdet Maarif (C.MF.), Dosya No: 19, Gömlek No: 920, Tarih: 9 Şaban 1195/31 Temmuz 1781.
- Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), Cevdet Maarif (C.MF.), Dosya No: 29, Gömlek No: 1405, Tarih: 05 Safer 1217/7 Haziran 1802.
- Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), Cevdet Maarif (C.MF.), Dosya No: 68, Gömlek No: 3384, Tarih: 15 Cemazeyilevvel 1239/17 Ocak 1824
- Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi, Millî Eğitim Bakanlığı (Genel, 180-9-0-0), Dosya No: 164, Gömlek No: 10, Tarih: 17.01.1928.
- Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi, Millî Eğitim Bakanlığı (Genel, 180-9-0-0), Dosya No: 164, Gömlek No: 12, Tarih: 10.01.1928.
- Çoşkun, Fahri. “888/1483 Tarihli Karaman Eyaleti Vakıf Tahrir Defteri.” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi., İstanbul Üniversitesi, 1996.
- Çoşkun, Fahri. “888/1483 Tarihli Karaman Eyaleti Vakıf Tahrir Defteri”, *Vakıflar Dergisi*, S. 33 (2010): 15-52.
- Erdemir, Yaşar. *İnce Minareli Medrese*. Konya: Konya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, 2015.
- Erdoğan, M. Akif. “Onbeşinci Yüzyıl Sonlarına Kadar Konya Medreseleri”, *Yeni İpek Yolu: Konya Ticaret Odası Dergisi*, S. 1 (1998): 35-40.
- Ergenç, Özer. *XVI. Yüzyılda Ankara ve Konya*. Ankara: Ankara Enstitüsü Vakfı Yayınları, 1995.
- Evrenöglü, A. “Küçük Tetkikler”, *Konya Halkevi Dergisi*, S. 116, (Haziran-Temmuz 1948): 35-36.
- İbn Bibi El-Hüseyn b. Muhammed b. Ali Ca'feri er-Rugadi. *El-Evâmirü 'l Alâ'iyye fi 'l-Umûri 'l-Alâ'iyye SelçuknameII*. çev. M. Öztürk. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2020.
- Göde, Kemal. *Halil Edhem (Eldem) ve Kayseri Şehri (Selçuklu Tarihi'nden Bir Bölüm)*. Kayseri: Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, 2011.
- Gül, Ahmet. *Osmanlı Medreselerinde Eğitim-Öğretim ve Bunlar Arasında Dâru'l-Hadîslerin Yeri*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1997.
- Güngören, Ayşe. “12 Numaralı Konya Şer'iyeh Sicili (1074-1075 / 1663-1664) Değerlendirme ve Transkripsiyon.” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi., Selçuk Üniversitesi, 2020.
- Haber, Seher. “Konya Vakıfları (1476-1501).” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi., Selçuk Üniversitesi, 2019.
- Huart, Clement. *Épigraphie Arabe d'Asie Mineure*. Paris: Paul Lemaire, 1895.
- Huart, Clement. *Mevleviler Beldesi Konya*. çev. Nezih Uzel. İstanbul: Tercüman Yayınları, 1978.
- Kahraman, S. Ali. *XVI. Yüzyıl başlarında Karaman Vilâyeti Vakıfları*. Kayseri: Kayseri Büyükşehir

- Belediyesi, 2009.
- Karpuz, Haşim. “Konya’nın Selçuklu Kent Dokusu ve Son Yıllarda Yok Olan Anıtlar.” içinde *Uluslararası, Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Kongresi I, (Konya, 11-13 Ekim 2000)*, ed. Osman Eravşar, 1-11. Konya: Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Merkezi, 2001.
- Kıvrım, İsmail. “*Şer’iye Sicillerine Göre XVII. Yüzyılda Konya ve Ayıntâb Şehirlerinde Gündelik Hayat (1670-1680)*.” Yayınlanmamış Doktora Tezi., Selçuk Üniversitesi, 2005.
- Konyalı, İbrahim Hakkı. *Abideleri ve Kitabeleri ile Konya Tarihi*. Konya: Yeni Kitap Basımevi, 1964.
- Küçük, Fatih, ve Sak, İzzet. *Konya Kadı Sicili (1080 - 1081 / 1669 - 1670) Defter 14*. Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi Yayınları, 2014.
- Küçükdağ, Yusuf. “*Lâle Devri’nde Konya*.” Yayınlanmamış Doktora Tezi., Selçuk Üniversitesi, 1989.
- Löytved, J.H. *Konia Inschtiften Der Seldschukischen Bauten*. Berlin: Lius Springer, 1907.
- Madran, Emre. “Ariflerin Menkıbelerinde Geçen Yapı İsimleri Üzerine Bir Deneme”. *Vakıflar Dergisi*, S. 10 (2006): 175-198.
- Mayer, Leo Aryeh. *Islamic Architects and Their Works*. Genevre: Albert Kundig, 1956.
- Mehmed Muhlis, Ferid, Faik ve Mümtaz Bahri, *Konya ve Rehberi (1339/1923)*, Konya: Ahmet İhsan ve Şürekası Matbaacılık, 1923.
- Mehmed Muhlis, Ferid, Faik ve Mümtaz Bahri, *Konya ve Rehberi (1339/1923)*. çev. M.A. Uz. Konya: Konya Aydınlar Ocağı Yayını, 1997.
- Mehmet Ferit ve M. Mesut. *Selçuklu Veziri Sahip Ata ile Oğullarının Hayat ve Eserleri*. İstanbul: Konya Halkevi Neşriyatı, 1934.
- Meinecke, Michael. *Fayencedekorasyon seldschukischer Sakralbauten in Kleinasien I-II*. Tübingen: Verlag E. Wasmuth, 1976.
- Merçil, Erdoğan. “Tuzgu Kelimesi ve Selçuklu Devrinde Kullanılışı”. *Türklük Araştırmaları Dergisi*, S. 12 (2002): 73-78.
- Moltke, Helmuth Von. *Moltke’nin Türkiye Mektupları*. çev. Hayrullah Örs. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2017.
- Oğur, Özcan. “*Karaman Eyaleti Konya Merkez Kazası Hurufat Defterlerine Göre Konya ve Civarının İdari ve Sosyal Durumu (1690-1839)*.” Yayınlanmamış Doktora Tezi., Kırıkkale Üniversitesi, 2018.
- Oğuzoğlu, Yusuf. “*XVII. Yüzyılın İkinci Yarısında Konya Şehir Müesseseleri ve Sosyo-Ekonomik Yapısı Üzerine Araştırma*.” Yayınlanmamış Doktora Tezi., Ankara Üniversitesi, 1980.
- Ögel, Semra. *Anadolu Selçuklularının Taş Tezyinatı*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1966.
- Önder, Mehmet. “Tarih Vesikalar: Seyahatnamelerde Konya”, *Konya Halkevi Aylık Kültür Dergisi*, S. 108-109-110 (Ekim, Kasım, Aralık 1947): 15-16.
- Önder, Mehmet. *Konya Maarifi Tarihi*. Konya: Ülkü Basımevi, 1952.
- Önder, Mehmet. *Mevlâna Şehri Konya*. Ankara: Güven Matbaası, II. Baskı, 1971.
- Önder, Mehmet. “Son Yüzyıl İçerisinde Konya’da Yıkılan Selçuklu Eserleri.” içinde *Prof. Dr.*

- Yılmaz Önge Armağanı, 169-178. Konya: Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Merkezi, 1993.
- Özpolat, Leyla ve Sak, İzzet. *1 Numaralı Konya Kadı Sicili (970 - 1019 / 1563 - 1610)(Transkripsiyon ve Dizin)*, Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi Yayınları, 2017.
- Pınar, İlhan. *Alman Gezginlerin Gözüyle 19. yüzyıl Anadolu Şehirleri: Manisa, Edirne, Kütahya, Ankara, İstanbul, Trabzon, Antalya, Diyarbakır, Konya, İzmir*. İzmir: Akademi Kitabevi, 1998.
- Sak, İzzet. *Konya Kadı Sicili (1102-1103/1691-1692) Defter 37*. Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi Yayınları, 2015.
- Sarre, Friedrich. *Konya Köşkü*. çev. Şehabettin Uzluk. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1967.
- Schneider, Gerd. *Geometrische Bauornamente der Seldschuken in Kleinasien*. Wiesbaden: Reichert Verlag, 1980.
- Schneider, Gerd. *Pflanzliche Bauornamente der Seldschuken in Kleinasien*. Wiesbaden: Reichert Verlag, 1989.
- Sönmez, Zeki. *Başlangıcından 16. Yüzyıla Kadar Anadolu Türk-İslam Mimarisinde Sanatçılar*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1995.
- Sözen, Metin. *Anadolu Medreseleri Selçuklular ve Beylikler Devri II*. İstanbul: İTÜ Mimarlık Fakültesi, 1972.
- Sural, Mahmut. "50 Yıl Önceden Bu Yana Her Yönüyle Konya", *Yeni Konya*, (19 Eylül 1975): 3.
- Şafakcı, Hamit. "1644-1645 Tarihlerinde Konya'nın Sosyal ve Ekonomik Durumu (7 Numaralı Konya Ser'iyeye Siciline Göre)." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi., Selçuk Üniversitesi, 2005.
- Şimşir, Zekeriya. "Konya'da Selçuklu Çini Dekorasyonunda Kûfi ve Ma'kılî Yazı." içinde *Uluslararası Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Kongresi II, (Konya, 11-13 Ekim 2000)*, ed. Osman Eravşar, 311-331. Konya: Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Merkezi, 2001.
- Şimşir, Zekeriya. "Konya'daki Selçuklu Mimarisinde Rûmî Motifi." Yayınlanmamış Doktora Tezi., Selçuk Üniversitesi, 2002.
- Tarih-i Âl-i Selçuk (Anonim Selçuknâme)*. terc. Halil İbrahim Gök-Fahrettin Çoşguner. Ankara: Atıf Yayınları, 2014.
- Taşköprülüzâde Ahmed Efendi. *eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye fî Ulemâi'd-Devleti'l-Osmâniyye, Osmanlı Âlimleri*. haz. Muhammet Hekimoğlu, ed. Derya Örs. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2019.
- Tuncer, O. Cezmi. "Mimar Kölük ve Kalûyân", *Vakıflar Dergisi*, S. 19 (1985): 109-118.
- Tuncer, O. Cezmi. *Anadolu Selçuklu Mimarisi ve Moğollar*. Ankara: Vakıflar Bankası, 1986.
- Turan, Osman. *Türkiye Selçukluları Hakkında Resmi Vesikalar Metin, Tercüme ve Araştırmalar*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1958.
- Turan, Osman. *Selçuklular Zamanında Türkiye*. İstanbul: Turan Neşriyat Yurdu Yayınları, 1971.
- Tutar, Ayşe, Yürekli, ve Sak, İzzet. *Konya Kadı Sicili (1083-1083 / 1672-1673) Defter 16*. Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi Yayınları, 2018.
- Uz, Mehmet, Ali, ve Doğan, Mehmet. "Eski Belediye Binası ile hükümet Binası Arasındaki Bölge",

- Merhaba Akademik Sayfalar*, S. 17 (12 Mayıs 2010): 257-259.
- Uzluk, Şehabettin. *Konya Abideleri*. Konya: Babalık Basımevi, 1939.
- Uzluk, Ferudun Nafiz. “Konya Abideleri Nasıl Yıkıldı”, *Yeni Konya* (Kasım 1951), 2.
- Uzluk, Ferudun Nafiz. *Fatih Devri'nde Karaman Eyalet Vakıfları Fihristi; Tapu ve Kadastro Umum Müdürlüğü Arşiv Defterleri*. Ankara: Vakıflar Umum Müdürlüğü Neşriyatı, 1958.
- Uzluk, Şahabettin, “Felekâbât Sarayı Konya'nın Neresinde İdi, Kim İnşa Ettirdi, Çatısını Hangi Mimar Çattı?.” içinde *TTK Bildiriler (Ankara 25-29 Eylül 1970) 7/1*, 374-381. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1972.
- Uzun, Abdullah. “Konya'da Yıkılan Selçuklu ve Osmanlı Eserleri”, *Yeni İpek Yolu: Konya Ticaret Odası Dergisi*, S. 2 (1999): 81-90.
- Uyar, Sabri. “Hattatlar Armağanı”, *Konya Halkevi Aylık Kültür Dergisi*, S. 112 (1948): 11-12.
- Uysal, Mehmet. “Selçuklu ve Osmanlı Dönemi Konya Kenti Ticaret Mekanları”, *Yeni İpek Yolu: Konya Ticaret Odası Dergisi*, S. 7 (2004): 95-102.
- Ünver, Süheyl. “Yetmiş Yıl Önce, Konya”, *Belleten*, S. 121 (1967): 201-220.
- Yazıcızâde Ali, *Tevârih-i Âl-i Selçuk (Oğuznâme-Selçuklu Târîhi)*. haz. Abdullah Bakır. İstanbul: Çamlıca Yayınları, 2017.
- Yetkin, Şerare. *Anadolu'da Türk Çini Sanatının Gelişimi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1986.
- Yıldırım, Mustafa. *Konya'da Kaybolan Türk İslam Eserleri*. Konya: Palet Yayınları, 2015.

FOTOĞRAFLAR

Fotoğraf 1. Konya Şehrinin 1884 yılındaki görünümü ve Nalncı Türbesi (J. Haynes, 1884)

Fotoğraf 2. Nalncı Türbesi ve önündeki Rehberi Hürriyet Mektebi (H. Çoşan)

Fotoğraf 3. 1914-1915 yıllarında Alaeddin tepesinden Konya Şehri ve sağda Nalncı Türbesi (Yaşar Barışık)

Fotoğraf 4. Alaeddin Tepesinden Şehre bakış ve Nalncı Türbesi (Haşim Karpuz)- **Fotoğraf 5.** 20. Yüzyıl başlarında Nalncı Türbesi (SÜSAM Arşivi)

Fotoğraf 6. 20. Yüzyıl başlarında Nalinci Türbesi (<https://www.eskiturkiye.net/arama/konya>)- **Fotoğraf 7.** 20. yüzyıl başlarında Nalinci Türbesi (SÜSAM Arşivi)

Fotoğraf 8. Konya'nın eski görünümü ve sağda Nalinci Türbesi (<https://www.eskiturkiye.net/arama/konya>)

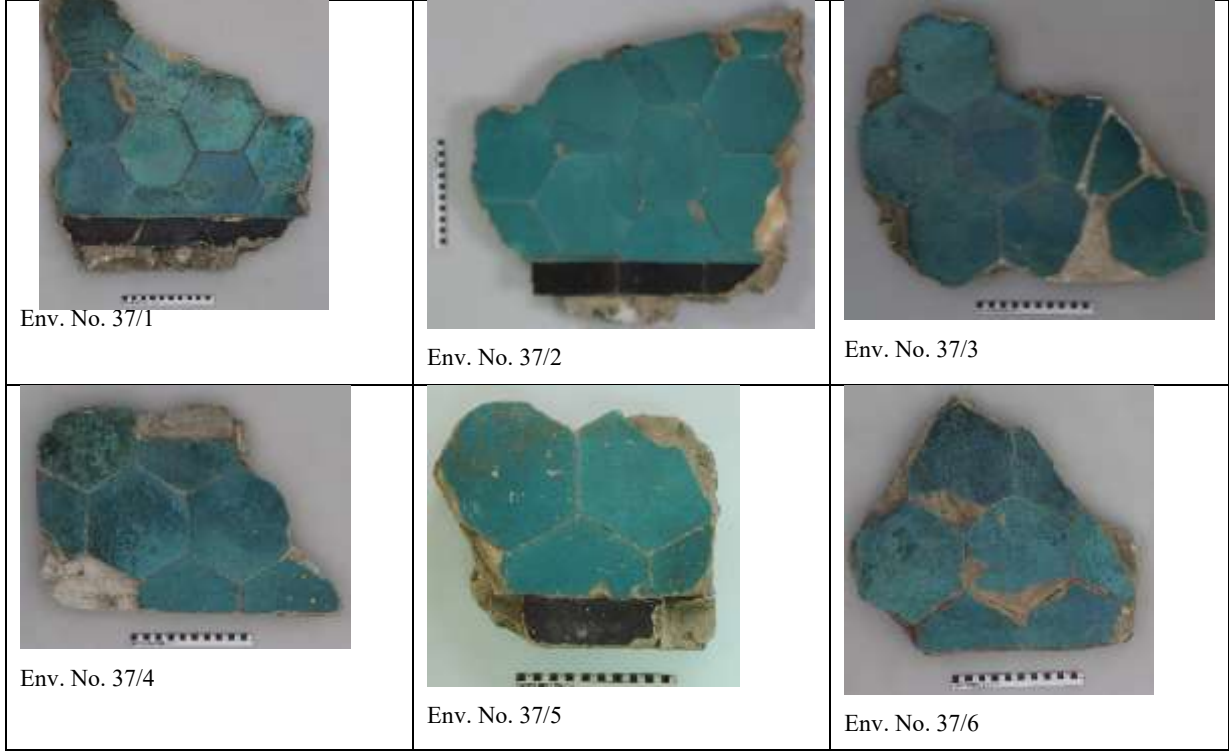
Fotoğraf 9. Konya Panoraması G. Berggren 1880 (<https://arachne.dainst.org/entity/71472?fl=20>. D-DAI-IST-436_8002174,04.jpg)

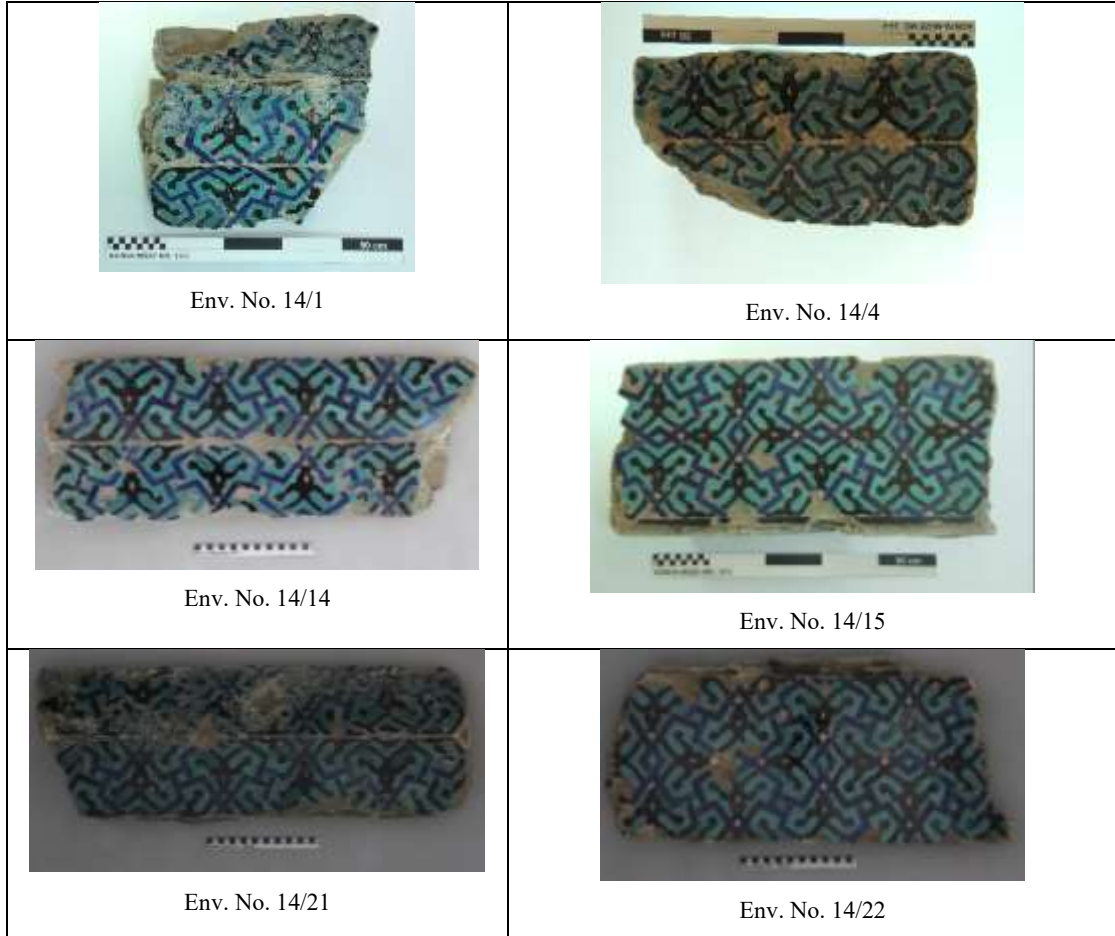
Fotoğraf 10. Nalncı Baba Türbesi (Akyurt, 2024, 227b)

Fotoğraf 11. Nalncı Baba Türbesi'ne ait çiniler (Akyurt, 2024, 228a)

Fotoğraf 12. Altıgen plaka çinilerden örnekler

Fotoğraf 13. Mozaik tekniğindeki çinilerden örnekler

Fotoğraf 14. Kütahya Müzesine nakledilen çini (Ahmet Kuş)

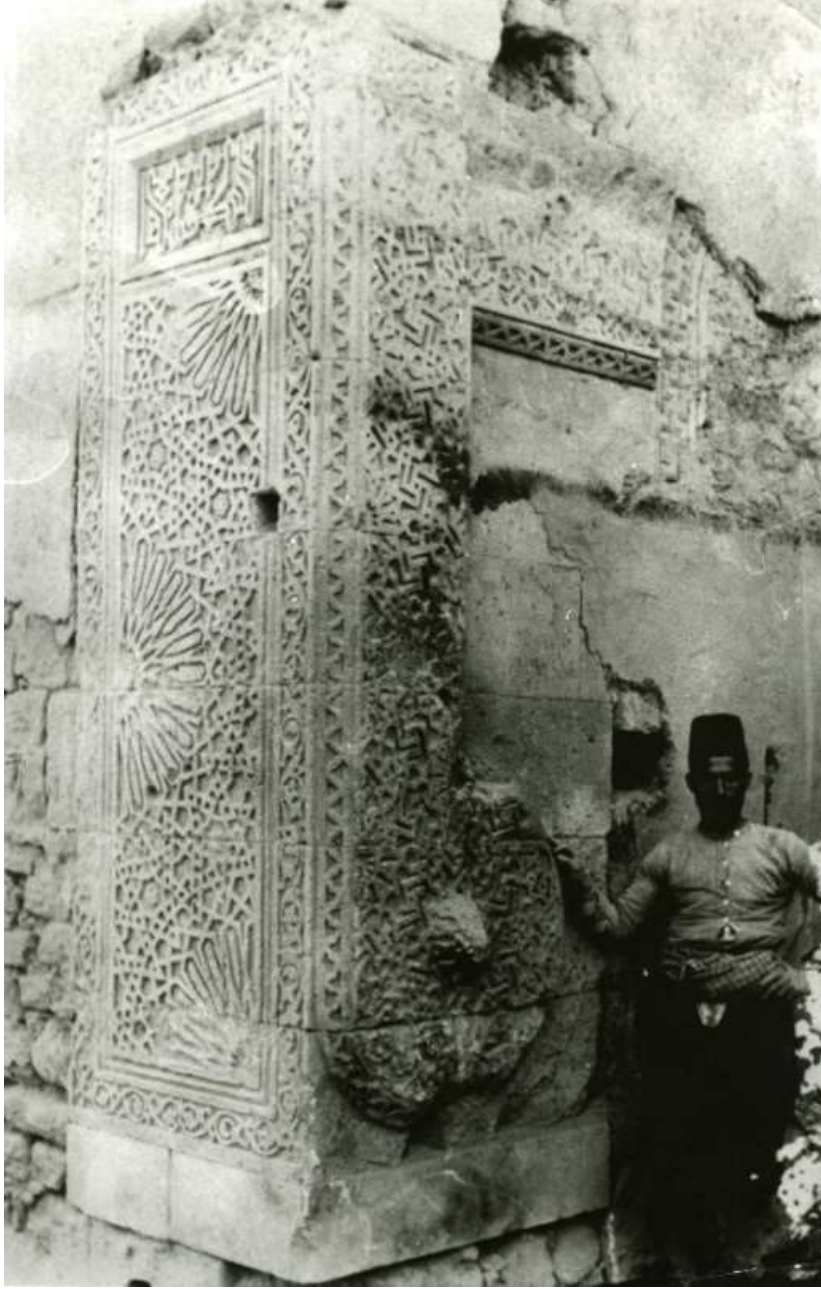
Fotoğraf 15. Sandukanın baş ucundaki kitabenin ön ve arka yüzü

Fotoğraf 16. Kitabe parçası

Fotoğraf 17. Sandukanın ayak ucundaki kitabenin ön ve arka yüzü (Berlin İslam Eserleri Müzesi
(<https://id.smb.museum/object/1520940/inschriftenfries-fayencemosaik>))

Fotoğraf 18. Türbedeki taş süslemenin görünümü (Löytved, 1907, 74)

Fotoğraf 19. Konya Müzesindeki mimari parçaların görünümü (Z. Sönmez)

Fotoğraf 20. Türbenin köşe tezyinatı (Akyurt, 2024, 228a)

Fotoğraf 21. İnce Minareli Medresede bulunan 906 envanter numaralı taş

Fotoğraf 22. İnce Minareli Medresede bulunan 905 envanter numaralı taş

Fotoğraf 23. İnce Minareli Medresede bulunan 905 envanter numaralı taş

Fotoğraf 24. İnce Minareli Medresede bulunan usta kitabesinin yazılı olduğu taş

Fotoğraf 25. Konya Arkeoloji Müzesinde bulunan geometrik kompozisyonlu taş

Fotoğraf 26. Konya Arkeoloji Müzesinde bulunan kemere ait taş

Fotoğraf 27. Konya Karatay Medresesi kubbesi

Fotoğraf 28. Eşrefoğlu Camii mihrabı

Fotoğraf 29. Konya Beşarebey Mescidindeki çini panolar

Fotoğraf 30.. Sırçalı Medrese eyvan köşe sütunceleri üzerindeki soldaki pano

Fotoğraf 31. Sırçalı Medrese eyvan köşe sütunceleri üzerindeki sağdaki pano

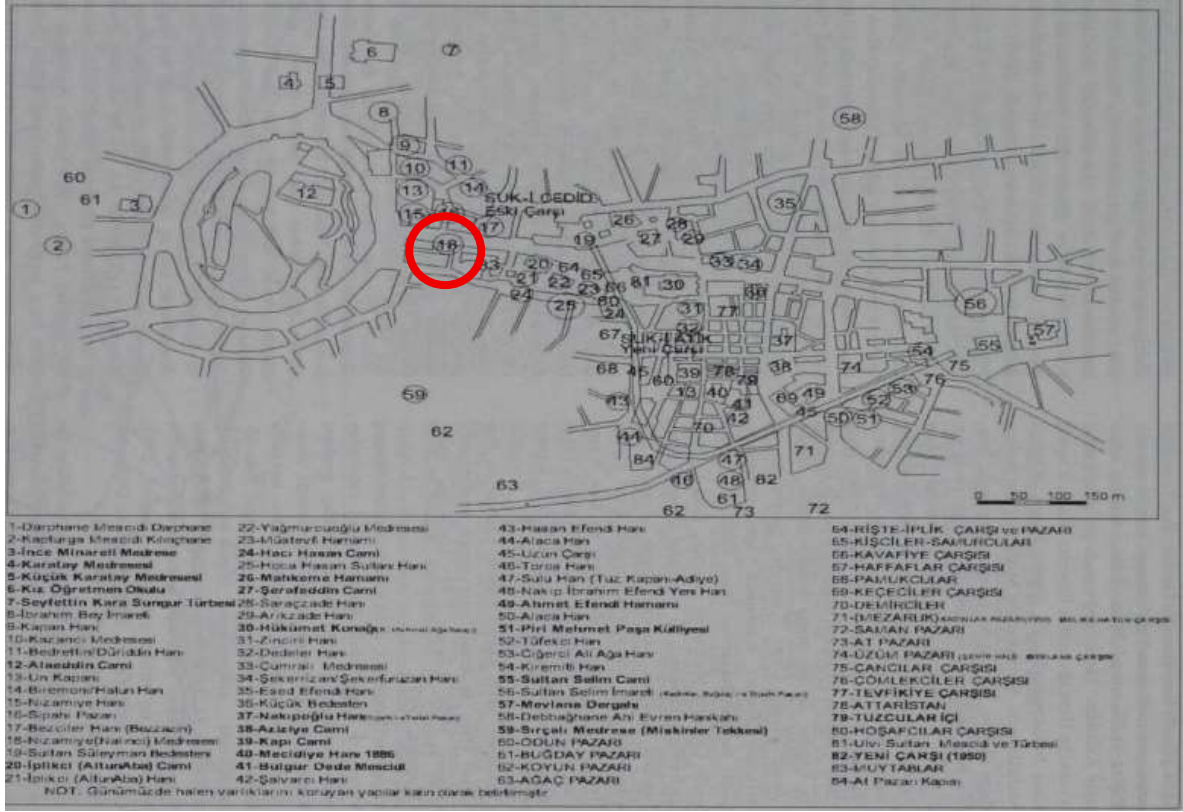

Fotoğraf 32. Hunad Hatun Türbesi kemer köşeliği

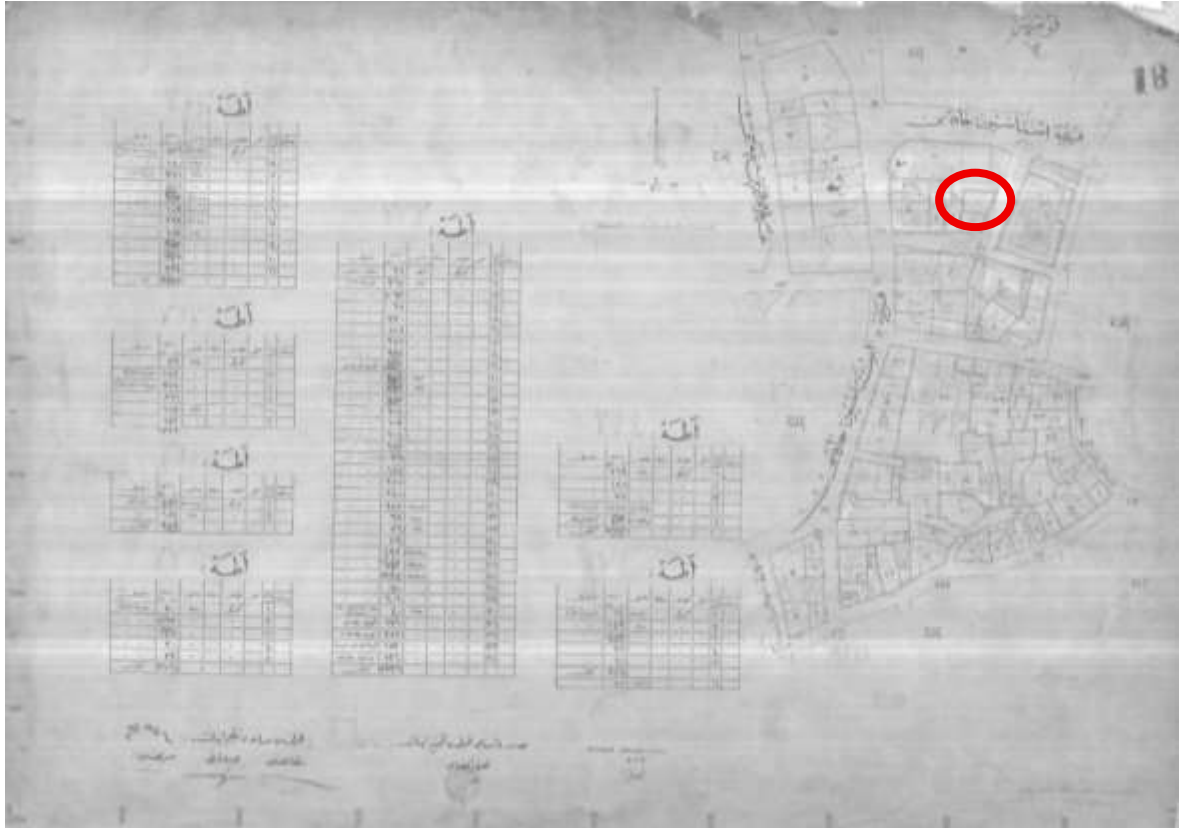

Fotoğraf 33. Sivas Gök Medrese sağ pencere bordürü

ÇİZİMLER

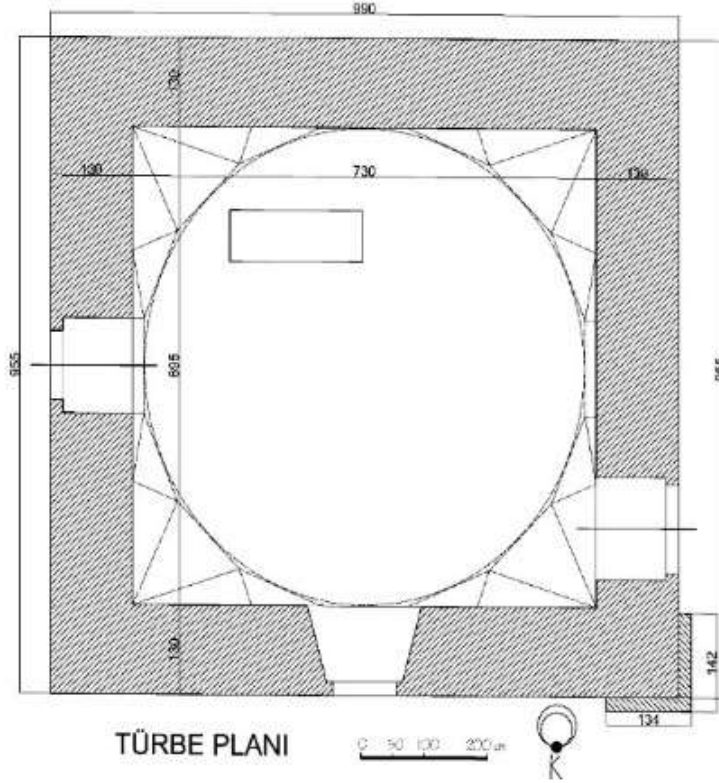
Çizim 1. Nizamiye Medrese ve türbesinin yerini gösteren harita (Uysal, 2004, 98)

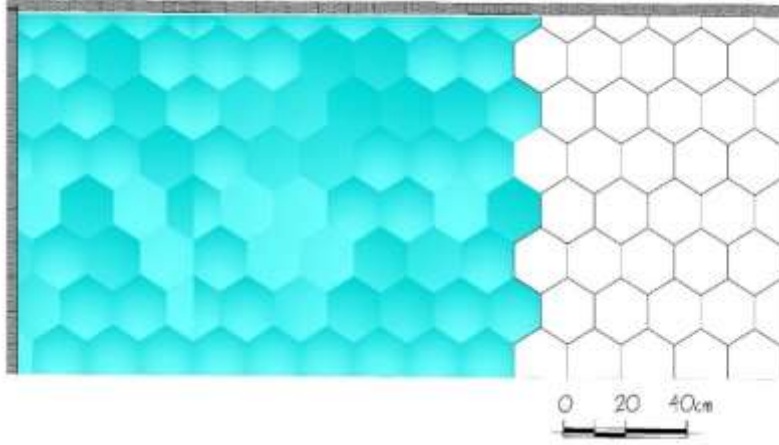
Çizim 2. 1930 tarihli Konya Haritasında Nizamiye Medrese ve türbesinin konumu (KUDEP Arşivi)

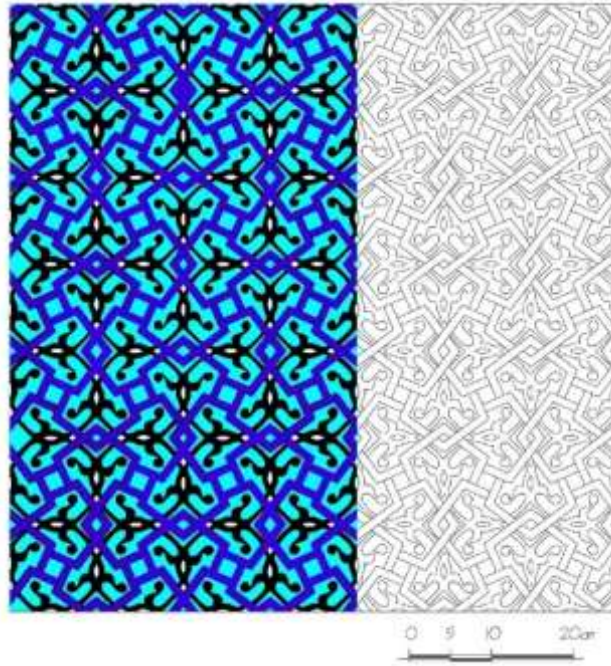
Çizim 3. 1930 tarihli Konya Haritasında Nizamiye Medrese ve türbesinin konumu (KUDEP Arşivi)

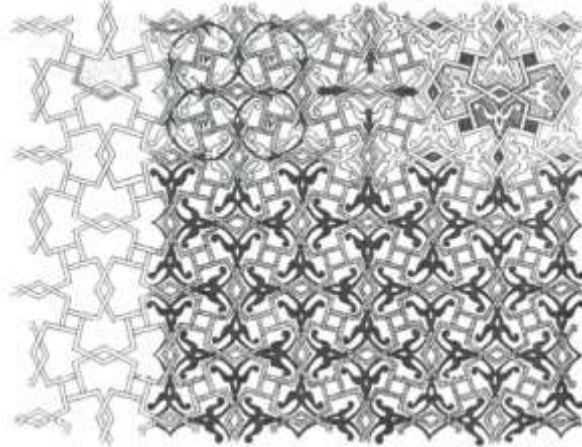
Çizim 4. Türbenin planı (Yusuf Akyurt'tan işlenerek)

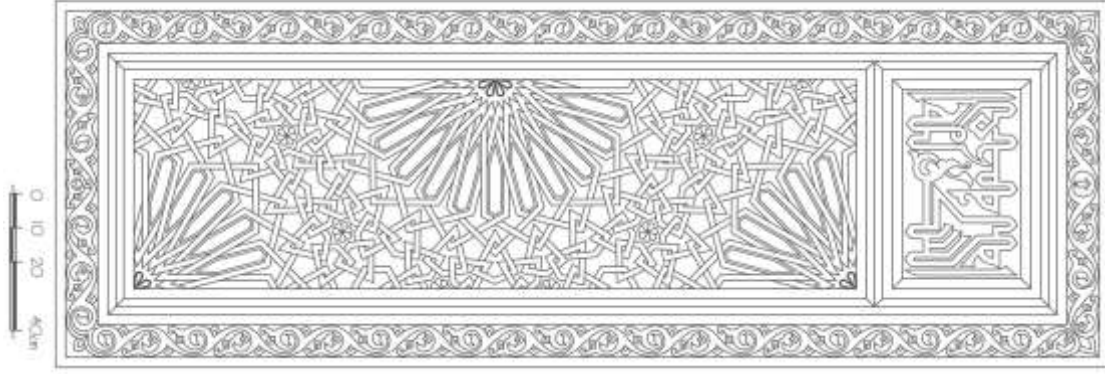
Çizim 5. Altıgen plaka çinilerin çizimi

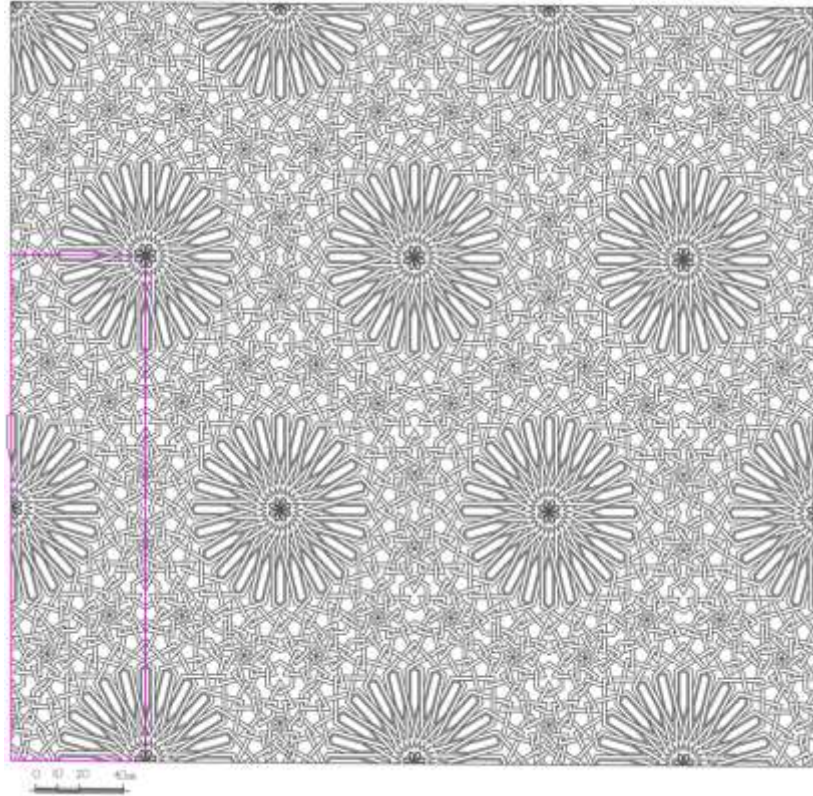
Çizim 6. 14/1 envanter numaralı çininin çizimi

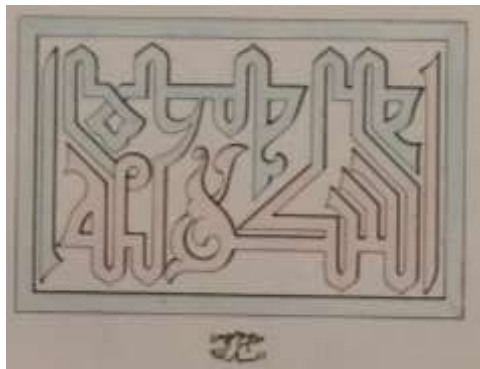
Çizim 7. Kompozisyonun detayı ve açılımı (G. Schneider, 1980, 213)

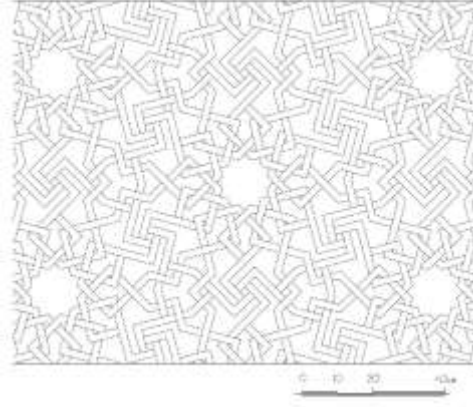
Çizim 8. Türbenin köşe tezyinatının çizimi

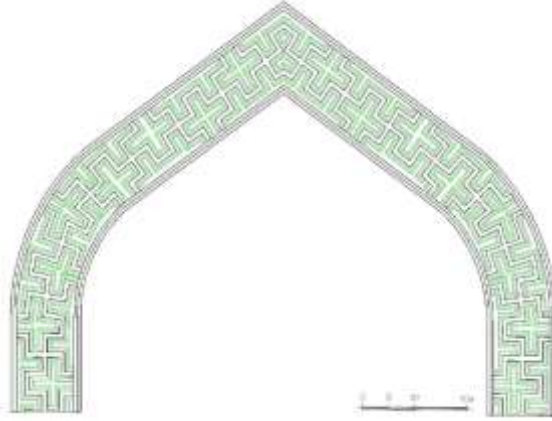
Çizim 9. Türbenin köşe tezyinatının açılımı

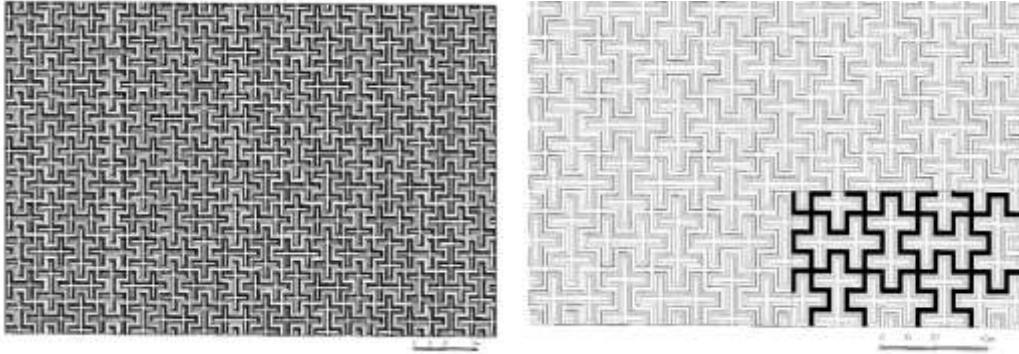
Çizim 10. Yazılı pano ve kitabenin çizimi (Löytved, 1907, 103)

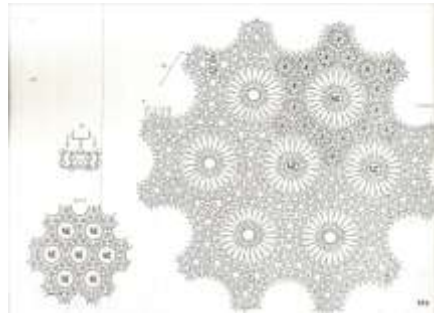
Çizim 11. Geometrik kompozisyonun çizimi

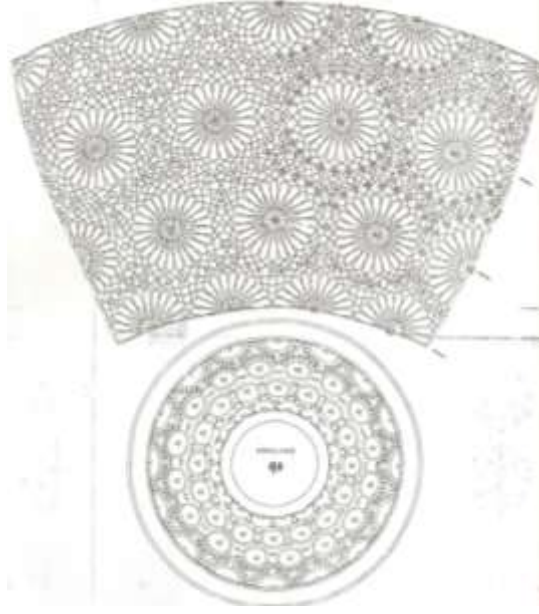
Çizim 12. Kemerin görünüş çizimi

Çizim 13. Kompozisyonun açılımı - Çizim 14. Kompozisyonun açılımı ve detay çizimi

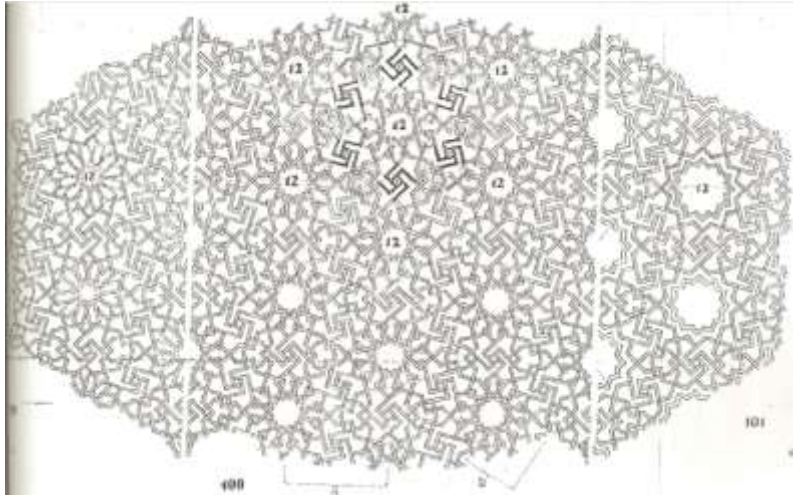
Çizim 15. Eşrefoğlu Camii mihrap nişindeki geometrik kompozisyon (G. Schneider, 1980, 163)

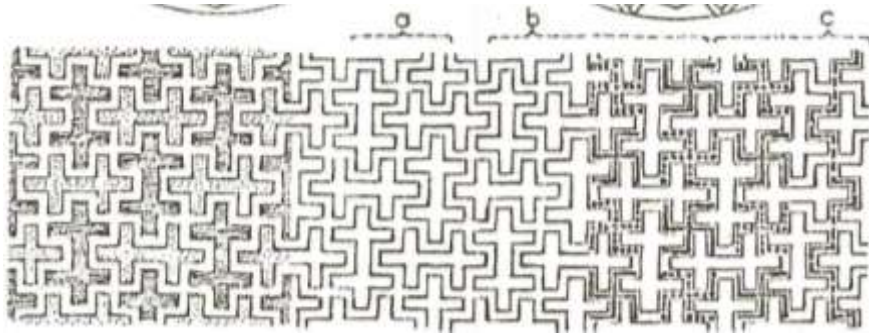
Çizim 16. Karatay Medresesi avlu kubbesindeki benzer kompozisyonun çizimi (G. Schneider, 1980, 165)

Çizim 17. Bitkisel bordürün çizimi (G. Schneider, 1989, 153)

Çizim 18. Kompozisyonun çizimi (G. Schneider, 1980, 89)

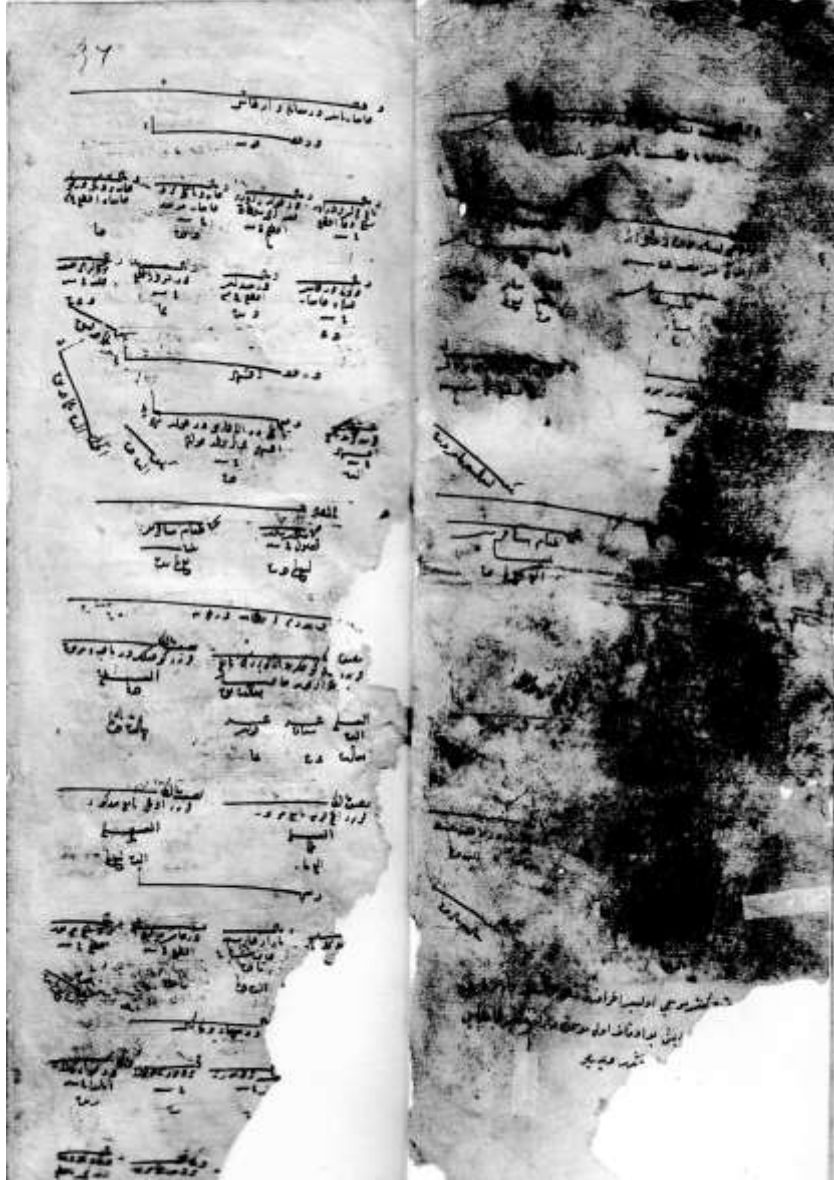

Çizim 19. Kompozisyonun çizimi (G. Schneider, 1980, 83)

EKLER

Ek 1. 1476 tarihli Nizamiye Medresesi gelirlerini gösteren defter (BOA, TK.GM.d.), Dosya No: 403, vrk 13)

Ek 2. 713 numaralı Karaman Vakıfları ve Mülk Defteri'nde Nizamiye Medresesinin vakıfları (Kahraman, 2009,35)

Ek 3. 1530 tarihli 387 numaralı Muhâsebe-i Vilâyet-i Karaman ve Rûm Defterinde Nizamiye Medresesinin gelirleri

№: 134.

قونية: جلد: 6 ده

نظامی مدرسه ذریعہ قیاماتی و محاسبہ قری:

№ 134.

NALINCI BABA TÜRBESİ VE MEDRESESİ
KAYDI HAKANİ VE MUHASEBE SURETİ:
KONYA VAKIF DEFTERİ, №: 3. SAHİFE: 92.

Nalinci Baba türbesi selçuk eseri olup Sahip
Ala tarafından 660-685.H=1262-1286 seneleri ara-
sında inşa olunmuştur. 25-VIII-1927. senesinde bele-
diye tarafından asker ianesiyle bir gece içinde
yıkılmıştır. Baş habartmalarıyla Kabrin çini
tezyinati 7-IX-1927. tarihinde Konya muzesine nakil
olunmuştur. Mimari Keluk bin Abdullah dir.

Eski vakfisi elde edilemediginden Defter-i
hakani ve barak Kaydlari sunlardu:

قونیه داتو نظامی مدرسه دی بطله موقوف نظامی نام در سنه ۶۰۰

بروان شریفی در صورت محاسبه قری

در لواء قونیه

قریه نامه صحراء

آخر قونیه نصف عشر وقف مدرسه نظامیه و نصف آخر وقف عمارت ابراهیم بك
سالاری در سوم عرفیه تیمار تاج صحراء

ماصل						
الاری کرم	شعبه	بیم جفت و ناک	بیم غنم	نصف عشر قلاعه	بیم لایه درستان	نصف باروا
۲۵	۴۰	۵۴۴	۶۰۰	۲۰	۲۱۴	۱۹۵۰
۴۱۰	۴۰					۷
دفع						
کرم	شعبه	نصف عشر قلاعه	عشرستان	کورد		
۱۴۰	۱۷۰	۲۰	۲۰	۱۷۰۰		
۱۶۰	۱۰۰					

.731.

Ek 4. Konya Vakıf Defterinde Nalncı Vakfı (Y. Akyurt, 2024, 38a)

№:134.

نعمانی بامدرسی ذریعہ فیضان و حجاب قبری ہوتی

قونہ وہ واقع نعمانی مدرسہ وقفہ اللہ اوزرہ وظیفہ معینہ ایہ با شرط تریس ربع در بعدہ تک ہم بقعہ دار لہ
 اولادہ السید احمد برادرش مشران اوزرینہ تجریاً توہمہ تاریخی ۱۱۴۹ھ
 مرثہ قونہ وہ واقع نعمانی دیکھہ عرف نظام مدرسہ اوقافک وظیفہ معینہ ایہ توہمہ محمد حافظ مصاح
 الیہ علی ابوبکر انبیا الطابع احمد نام قرینہ شہر بروجہ استراک نظر فرایمہ زبور ذرہ مرقبان حافظ
 مصاح الیہ علی دستعاقباً بلادہ فوت و قوم ابوبکر ذی بوزرہ اوقم فوت اولفہ متوفای مرقم ابوبکر ک
 صاحب صحیحہ اعلی السید حافظ احمد اوج ربع حصہ تولیت مذکورہ متوفیہ زبور ذرہ بابای وعلی محمد ذرہ توہمہ
 تاریخی ۱۱۴۷ھ سن ۱۳۵۰ھ

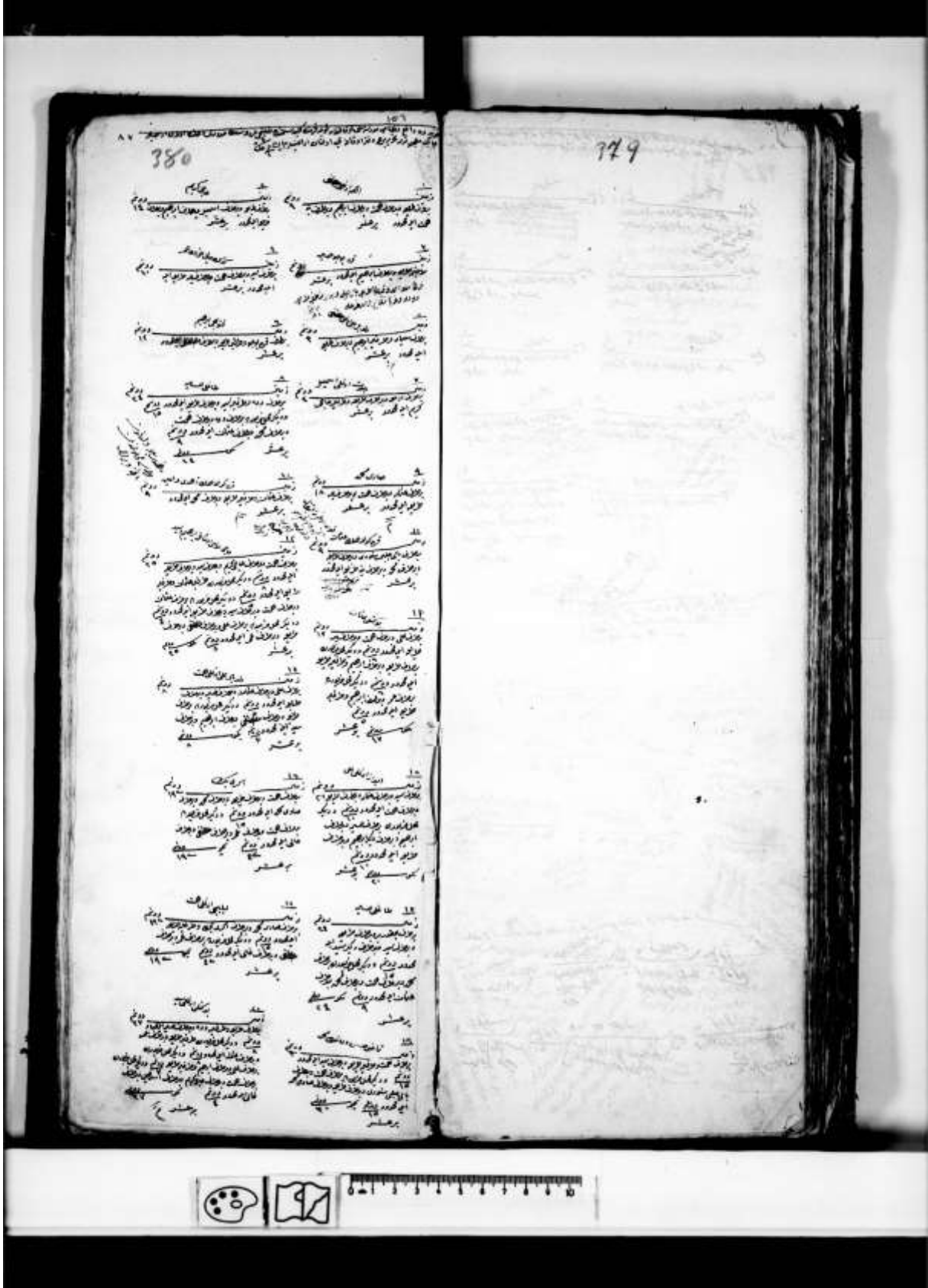
مزرعہ انجم توہمہ ظاہر توہمہ
 نصف
 حاصل

مزرعہ	انجم توہمہ	ظاہر توہمہ	حاصل
۱۴۷	۷	۱۸	۰۰
۰۰	۰	۰۰	۰۰
۱۸۲	۸	۱۷	۰۵
۰۰	۰	۰۰	۰۰
۱۸۰	۹	۱۶	۲۵
۰۰	۰	۰۰	۰۰
۰۰	۰	۰۰	۰۰
۴۹۰	۲۴	۵۱	۱۰
۱۱۰۷	۱۱۰۷	۱۱۰۷	۱۰۷
۳۸۳	۳۸۳	۳۸۳	۱۰

قونہ وہ واقع نعمانی دیکھہ مشہور نظام مدرسہ اوقافک وظیفہ معینہ ایہ با شرط تریس ربع در بعدہ تک ہم بقعہ دار لہ
 ہم بقعہ دار لہ اوج ربع حصہ تولیت جرتینہ تصرف اولادہ السید حافظ ولد ابوبکر فوت و اعلی ابوبکر ک
 عدم الہایتہ السید اسماعیل بہ محمدہ توہمہ تاریخی ۱۱۴۷ھ سن ۱۳۷۱ھ

.732.

Ek 5. Konya Vakıf Defterinde Nalıncı Vakfı (Y. Akyurt, 2024, 38b)

EK 6. Vakıflar Genel Müdürlüğü Konya Temessukat Defteri (Defter No=2177/0 Sayfa No=0380 Sıra No=0156)

EK 7. Vakıflar Genel Müdürlüğü Konya Temessukat Defteri (Defter No=2177/0 Sayfa No=0381 Sıra No=0156)

EK 8.

Konya'da vâki Nizamiye Medresesi Evkafından Konya kurbunda Künbed semtinde Nalıncı mezrasının hududu dâhilinde olan araziler cânib-i muaccelâtdan tahrîr birle defter-i evkafa kaydolunan araziler beyan fi 1 Ca sene [12]54

1 <u>Zemîn-i Allem Oğlu Mustafa Dönüm 9</u> Bir taraf tarık ve bir taraf Himmet ve bir taraf İbrahim ve bir taraf yine Himmet ile mahdûd Bir öşür	2 <u>Zemîn-i Hacı Kerim Dönüm 14</u> Bir taraf tarık ve bir taraf İsmail ve bir taraf İbrahim ve bir tarafı tarık ile mahdûd Bir öşür
3 <u>Zemîn-i Karaböcü Hüseyin Dönüm 10</u> Tarafeyn tarık ve bir taraf İbrahim ile mahdûd Bir öşür <i>Şarken Molla Ahmed ve kableten tarık-i Bali Çelebi ve poyraz taraf tarık-i Durak ve garben Kalaycı ve Sağır Ali Dönüm 50</i>	4 <u>Zemîn-i Gedik Hacı Ali'nin Ömer, Dönüm 10</u> Bir taraf Seyyid ve bir taraf Himmet ve tarafeyn tarık ile mahdûd Bir öşür
5 <u>Zemîn-i Tavil Ali oğlu Mustafa, Dönüm 3</u> Bir taraf Süleyman ve tarafeyn İbrahim ve bir taraf tarık ile mahdûd Bir öşür	6 <u>Zemîn-i Kalaycı İbrahim Dönüm 12</u> Bir taraf Karaböcü ve tarafeyn tarık ve bir taraf Mustafa ile mahdûd Bir öşür
7 <u>Zemîn-i Cellatođlu İsmail Dönüm 4</u> Bir taraf ırmak ve bir taraf tarık ve tarafeyn Hacı Kerim ile mahdûd Bir öşür	8 <u>Zemîn-i Dağlı Hüseyin Dönüm 24</u> Bir taraf dere ve tarafeyn Seyyid ve bir taraf tarih ile mahdûd dönüm 15 Ve diğer mahal-i mezbûrda bir taraf dere ve bir taraf Himmet ve bir taraf Mehmed ve bir taraf Osman ile mahdûd dönüm 9 Yekûn 24 Dönüm Bir öşür
9 <u>Zemîn-i Sarı Mehmed Dönüm 18</u> Bir taraf Osman ve bir taraf Himmet ve tarafeyn tarık ile mahdûd Bir öşür M[im]	10 <i>Zühdü bilâ-veled fevt hissesi mahlûlünden verildi.</i> <u>Zemîn-i Karakûlah'ın Zühdü ve Emin Dönüm 9</u> Bir taraf Osman ve tarafeyn tarık ve bir taraf Mehmed ile mahdûd Bir öşür
11 <i>Fevt oğullarına intikal etmiş ve oğlu bilâ-veled fevt mahlûlünden ... verildi.</i> <u>Zemîn-i Karakûlah'ın Osman Dönüm 9</u> Bir taraf Bali Çelebi sınuru ve bir taraf tarık ve bir taraf Mehmed ve bir taraf yine tarık ile mahdûd Bir öşür	12 <u>Zemîn-i Hacı Musa uşacı İbrahim ve Seyyid, Dönüm 25</u> Bir taraf Himmet ve bir taraf Hacı Kerim ve bir taraf Seyyid ve bir taraf tarık ile mahdûd 8 dönüm Ve diğer mahall-i mezbûrda tarafeyn Osman ve tarafeyn tarık ile mahdûd 5 dönüm Ve diğer mahall-i mezbûrda bir taraf Osman ve bir taraf Himmet ve bir taraf Seyyid ve bir taraf tarık ile mahdûd 4 dönüm Ve diğer mahall-i mezbûrda bir taraf Ali ve bir taraf Mustafa ve bir taraf tarık ve bir taraf Ömer ile mahdûd 8 dönüm Yekûn 25 dönüm Bir öşür
13 <u>Zemîn-i Buketli Osman Dönüm 17</u> Bir taraf Ali ve bir taraf Himmet ve tarafeyn tarık ile mahdûd 6 dönüm ve diğer mahall-i mezbûrda bir taraf tarık	14 <u>Zemîn-i Tavil Ali oğlu Himmet Dönüm 8</u> Bir taraf Ali ve bir taraf Osman ve bir taraf Hüseyin ve bir taraf tarık ile mahdûd 5 dönüm ve diğer mahall-i mezbûrda

ve bir taraf İbrahim ve tarafeyn tarık ile mahdûd 6 dönüm ve diğer mahall-i mezbûrda bir taraf Ömer ve tarafeyn tarık ile mahdûd 5 dönüm Yekûn 17 Bir öşür	bir taraf tarık ve bir taraf Mustafa ve bir taraf İbrahim ve bir taraf Seyyid ile mahdûd 3 dönüm Yekûn 8 dönüm Bir öşür
15 <u>Zemîn-i Avvaz oğlu Ali Dönüm 20</u> Bir taraf Seyyid ve bir taraf Osman ve bir taraf tarık ve bir taraf Himmet ile mahdûd 10 dönüm ve diğer mahall-i mezbûrda bir taraf Hüseyin ve bir taraf İbrahim ve bir taraf diğer İbrahim ve bir taraf tarık ile mahdûd 10 dönüm Yekun 20 dönüm Bir öşür	16 <u>Zemîn-i Eğri Bey Dönüm 19,5</u> Bir taraf Himmet ve bir taraf tarık ve bir taraf Mehmed ve bir taraf Sarı Mehmed ile mahdûd 15 dönüm ve diğer mahall-i mezbûrda bir taraf Himmet ve bir taraf Ömer ve bir taraf Mustafa ve bir taraf hâli ile mahdûd 4,5 dönüm Yekun 19,5 Bir öşür
17 <u>Zemîn-i Dağlı Hüseyin, Dönüm 24</u> Bir taraf Çukuryer ve bir taraf tarık ve bir taraf Seyyid ve bir taraf diğer Seyyid ile mahdûd 15 dönüm ve diğer mahall-i mezbûrda bir taraf Mehmed ve bir taraf Himmet ve bir taraf Mehmed ve bir taraf Osman ile mahdûd 9 dönüm Yekûn 24 dönüm Bir öşür	18 <u>Zemîn-i Leblebicioğlu Himmet Dönüm 19,5</u> Bir taraf Sarı Mehmed ve bir taraf Eğri Bey ve tarafeyn tarık ile mahdûd 15 dönüm ve diğer mahall-i mezbûrda bir taraf Ömer ve bir taraf Mustafa ve bir taraf hâli ile mahdûd 4,5 dönüm Yekûn 19,5 dönüm Bir öşür
19 <u>Zemîn-i Kadı Hasan derunda Mehmed, dönüm 30</u> Bir taraf Himmet ve tarafeyn tarık ve bir taraf Seyyid ile mahdûd 15 dönüm ve diğer mahall-i mezbûrda bir taraf Himmet ve bir taraf Bali Çelebi sınuru ve bir taraf tarık ve bir taraf Sarı Mehmed ile mahdûd 15 dönüm Yekûn 30 dönüm Bir öşür	20 <u>Zemîn-i Buketlioğlu Seyyid dönüm 27</u> Bir taraf tarık ve tarafeyn dere ve bir taraf Hüseyin ile mahdûd 8 dönüm ve diğer mahall-i mezbûrda tarafeyn tarık ve bir taraf Ömer ve bir taraf Osman ile mahdûd 8 dönüm ve diğer mahall-i mezbûrda bir taraf Ali ve bir taraf İbrahim ve tarafeyn tarık 7 dönüm ve diğer mahall-i mezbûrda bir taraf Himmet ve bir taraf Hacı Kerim ve bir taraf İsmail ve bir taraf hâli ile mahdûd 4 dönüm Yekûn 27 dönüm Bir öşür M[im]
21 [s.381] <u>Zemîn-i Abdurrahman Efendi oğlu İskender Efendi Dönüm 12</u> Bir taraf hendek ve bir taraf hudud-ı mezkur ve bir tarafı tarık ve bir tarafı Hüseyin ile mahdûd Bir öşür	22 <u>Zemîn-i Boşnağın Hüseyin dönüm 6</u> Bir tarafı İskender ve bir tarafı taş ve bir taraf tarık ile mahdûd Bir öşür
23 <u>Zemîn-i Koçun Ağanın Hüseyin dönüm 6</u> Bir tarafı Hüseyin ve bir taş ve bir taraf tarık ve bir tarafı hâli ile mahdûd Bir öşür M[im]	24 <u>Zemîn-i Koçun Hasan, Dönüm 6</u> Bir taraf tarık ve Kalaf?cıoğlu ve Koçoğlu ve Boşnakoğlu M[im]
25 <u>Zira-i Kalay oğlu Halil</u> Garben Kalaycı İbrahim, poyraz tarık-i Tutuk ve Molla Ahmed kibleten tarık-i Bali Çelebi garben Boyacı Hasan dönüm 20	26 <u>Zira-i Kalayoğlu Ahmed ve Mehmed</u> Garben ve kibleten Hüseyin poyraz tarık-i Tutut/Duduk şarken Kalayoğlu
27 <i>der uhde-i Mehmed Efendi bin Mehmed</i> <u>Zemîn-i Medrese harabesi</u> tarafeyn tarık ve Karamanoğlu İbrahim Bey Medresesi ve tekye ve bazı muhdes dükkanlar ile mahdûd arsa dönüm 2	